

ХДР

1918-йил
21-йундан чиқа
бoshлаган

№2, 2024-йил
17-январ,
chorshanba (32.800)

O'zbekiston OVOZI

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

Birgalikda ijtimoiy davlat sari!

**"ИҚТИСОДИЙ
КОМПЛЕКС РАҲБАРЛАРИ
ВА БАРЧА ДАВЛАТ
КОРХОНАЛАРИ УЧУН
"2024 ЙИЛ – ТАННАРХНИ
ҚИСҚАРТИРИШ ВА
САМАРАДОРЛИК ЙИЛИ"
БЎЛИШИ ЛОЗИМ"**

МАКРОИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИК ВА ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ БЎЙИЧА УСТУВОР ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Президент Шавкат Мирзиёев раислигида 16 январь кuni 2024 йилда макро-иқтисодий барқарорлик ва иқтисодий ривожланишни таъминлаш бўйича устувор вазифалар муҳокамаси юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

2023 йилда мамлакатимизда иқтисодий ўсиш 6 фоизни ташкил қилди. Жумладан, sanoat 6, хизмат кўрсатиш 6,8, қурилиш 6,4, қишлоқ хўжалиги 4,1 фоиз ўсган.

Бу йил ялпи ички маҳсулот ҳажмини камида 6 фоизга кўпайтириб, 100 миллиард долларга етказиш мақсад қилинган. Йиғилишда шу борадаги вазифалар, зарурий чора-тадбирлар муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари бунинг учун, аввало, энг катта ислохотчи бўлган иқтисодий комплекс ходимлари жуда каттиқ ишлаши кераклигини таъкидлади.

Масалан, умумий sanoat ҳажми ўсгани билан, ишлаб чиқаришда қўшилган қиймат 40 фоиздан ошмаяпти. Булар асосан импортга қарамлик, энергия истеъмоли юқорилиги ва ортиқча харажатлар кўплиги сабабли бўлмоқда.

Шу боис иқтисодий комплекс раҳбарлари ва барча давлат корхоналари учун "2024 йил – таннархни қисқартириш ва самарадорлик йили" бўлиши лозимлиги таъкидланди. Харидлар ва логистикани мақбуллаштириш,

энергия ресурсларини тежаш ва рақамлаштириш орқали қанча харажатни камайтириш мумкинлиги тармоқлар кесимида кўрсатиб ўтилди.

Жорий йилда йирик тармоқларда қўшилган қийматни 45 фоиздан ошириш, таннархни 15 фоизга камайтириш, жами sanoatда 7 фоиз ўсишни таъминлаш бўйича вазифалар белгиланди.

Шу билан бирга, иқтисодий комплексдаги раҳбарлар фаолиятини ойлик, чораклик ва йиллик самарадорлик кўрсаткичлари (KPI) билан боғлаш, ўринбосарлар сонини кўриб чиқиш таклифи илгари сурилди.

Йиғилишда молиявий интизом масаласига

алоҳида тўхталиб ўтилди.

Ўтган йили айрим давлат корхоналари томонидан дивиденд ва солиқ тўловлари бўйича бюджетга 8 триллион сўм тушум таъминланмаган. Сирдарё ва Жиззах вилоятларида солиқ тушумлари 20 фоиз ўсган бўлса, Хоразм, Бухоро ва Қашқадарёда бу кўрсаткич 7 фоизга ҳам етмаган.

Бундай ҳолатлар ҳудудий солиқ бўлими бошлиқлари ва ўринбосарлари, маҳалладаги солиқчиларнинг иши сустрлигини кўрсатади. Шу боис бу тизим қайта кўриб чиқилиб, янги йўналишлар белгиланди.

Давоми 2-бетда. ▶

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ЕВРОПА ИТТИФОҚИ ДЕЛЕГАЦИЯСINI ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 16 январь кuni Европа Иттифоқининг Европа комиссияси вице-президенти Маргаритис Схинас бошчилигидаги делегациясини қабул қилди.

Сўхбат аввалида Евроиттифоқнинг юқори мартабали вакили ЕИ ва Ўзбекистон ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганининг 30 йиллиги билан самимий кутлаб, давлатимиз раҳбарига Еврокомиссия раҳбари Урсула фон дер Ляйен ва Еврокенгаш раиси Шарль Мишелнинг саломи ва энг эзгу тилаklarини етказди.

ЕИ билан кўп қиррали шерикликни янада кенгайтириш масалалари кўриб чиқилди.

Кейинги йилларда ҳамкорлик сезиларли даражада фаоллашгани мамнуният билан қайд этилди. Европа кенгаши Президенти Шарль Мишелнинг Ўзбекистонга ташрифи, Марказий Осиё давлатлари ва Евроиттифоқ раҳбарларининг иккита учрашуви, ўзаро боғлиқлик бўйича Самарқанд конференцияси муваффақиятли ўтказилди.

ЕИ ва Марказий Осиё ўртасидаги алоқаларни кенгайтириш бўйича қўшма "йўл харитаси" амалга оширилмоқда. "Марказий Осиё – ЕИ" биринчи саммитини Ўзбекистонда ташкил этиш ишлари олиб борилмоқда.

Январь ойи охирида Брюсселда икки минтақанинг транспорт-коммуникациявий ўзаро боғлиқлигини мустақамлашга қаратилган йирик Инвесторлар форуми бўлиб ўтади.

Ўзбекистон ва ЕИ мамлакатлари ўртасидаги савдо жадал ўсиб бормоқда, ўтган йили унинг ҳажми 30 фоизга ошди.

Европанинг етакчи компаниялари иштирокида юқори технологик тармоқларда йирик инвестиция лойиҳалари амалга оширилмоқда. ЕИнинг Ўзбекистон учун савдо преференциялари амал қилиш мuddати узайтирилди.

Долзарб минтақавий масалалар, шу жумладан, Афғонистонга гуманитар ёрдам кўрсатиш масалалари юзасидан фикр алмашилди.

ЎзА.

ПАРЛАМЕНТ ҚҮЙИ ПАЛАТАСИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК
ПАРТИЯСИ ФРАКЦИЯСИНING
КЕНГАЙТИРИЛГАН МАЖЛИСИДА
ФУҚАРОЛАРНИНГ БАНК ПЛАСТИК
КАРТАЛАРИДАГИ МАБЛАҒЛАРИНИ
ҚОНУНГА МУВОФИҚ ҲИМОЯЛАШ
МАСАЛАСИ АТРОФЛИЧА КЎРИБ ЧИҚИЛДИ.

ПЛАСТИК КАРТАНИНГ
ЭГАСИ БАНК ЭМАС

4 САҲИФАДА

14 ТРИЛЛИОН 500 МИЛЛИАРД СЎМ...
БУ СЎНГГИ ОЛТИ ЙИЛДА ИЧИМЛИК
СУВИ СОҲАСИГА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН
АЖРАТИЛГАН МАБЛАҒ. ОЛДИНГИ ДАВРГА
ҚИЁСЛАГАНДА 6 БАРАВАР КЎП ДЕГАНИ.
УШБУ РАҚАМ АҲОЛИНИ ТОЗА ИЧИМЛИК
СУВИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ҚАНЧАЛИК
МУҲИМЛИГИНИ БИЛДИРАДИ.

2024 ЙИЛДА
81 ФОИЗГА ЕТКАЗИЛАДИ

7 САҲИФАДА

"ҚОНУНЧИЛИК ЁШЛАР НИГОҲИДА"
лойиҳаси

1991
тадбир ўтказилган

91230
ёшларнинг тадбирларда
иштироки таъминланди

25

меъорий-ҳуқуқий ва қонун
ҳужжатлари тарғиботи амалга
оширилди

9336

ёшлар партия сафига
қабул қилинди

SIYOSAT

МАКРОИҚТИСОДИЙ БАҲАРАРЛИК ВА ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ БЎЙИЧА УСТУВОР ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Биринчи йўналиш – 40 мингта бюджет ташкилоти билан ишлаш вазифаси туманлардан Солиқ қўмитасида янги ташкил қилинадиган Туманлараро бюджет ташкилотлари инспекциясига ўтказилади. Ушбу инспекция тўлиқ рақамлашган бўлади ва Ҳазратчилик электрон тизимига интеграция қилинади.

Иккинчи йўналиш – Қўмитада солиқ қарзини ўндириш бўйича ҳам туманлараро инспекция ташкил этилади. Унга Мажбурий ижро бюросида мавжуд ваколатлар берилди. Бунинг ҳисобига, туманлардаги қўшимча 200 нафар солиқчини маҳаллабай ишлашга ўтказиш имкони бўлади.

Учинчи йўналиш – республика солиқ тушумининг 50 фоизини берадиган 80 та энг йирик корхона ва 35 та тижорат банки билан ишлайдиган алоҳида тизим бўлади. Бунинг учун Йирик солиқ тўловчилар бўйича инспекция таркибиде янги тузилма ташкил қилиниб, Иқтисодиёт ва молия вазирлиги билан бевосита ишлайди.

Иқтисодиёт ва молия вазирлигига солиқлар тушумини ўз вақтида таъминлаш, корхоналар харажати асосиде ўсишининг олдини олиш бўйича вазифалар қўйилди.

Божхона соҳасига тўхталинар экан, ўтган йили импорт бўлган товарларга салкам 60 триллион сўмлик имтиёз қўллангани, лекин уларнинг самарадорлиги бўйича етарли таҳлил йўқлиги қайд этилди. Шу боис имтиёз билан кирган товарларни бирма-бир ўрганиб чиқишга кўрсатма берилди.

Бюджет тушуми учун яна катта захиралар бу – хусусийлаштириш ва ерларни аукцион орқали сотишди. Лекин хусусийлаштириш дастурига киритилган 484 та давлат активи савдога чиқарилмай турибди.

Масалан, савдога қўйилган ўнлаб дон корхоналари сотилмасдан турибди. Негаки уларнинг баҳосини белгилашда камчиликлар бор.

Вазирлар Маҳкамасига бу борадаги қолоқликларни бартараф этиб, жорий йилда 20

БОШ ПРОКУРАТУРА ҲУЗУРИДАГИ ИҚТИСОДИЙ ЖИНОЯТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШИШ ДЕПАРТАМЕНТИ ВАКОЛАТЛАРИ КЕНГАЙТИРИЛАДИ. БУ ДЕПАРТАМЕНТ ЭНГ ЗАМОНАВИЙ ВОСИТАЛАР ВА ЕТУК МУТАХАССИСЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАНИБ, УНИНГ ҲУЗУРИДА ИЛМИЙ-ТАҲЛИЛИЙ ВА ЎҚУВ МАРКАЗИ ОЧИЛАДИ.

триллион сўм тушумни таъминлайдиган янги хусусийлаштириш дастурини тайёрлаш топширилди.

Ўтган йили ерларни аукцион орқали сотишдан 1 триллион сўм тушум бўлган, 12 мингта янги лойиҳа қўшилган. Бундай имкониятларни кенгайтириш мақсадида йил якунига қадар 70 та, келгуси йили барча туманларнинг мастер режаларини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.

Бугунги кундаги энг долзарб масала бу – яширин иқтисодиёт. Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, хизматлар, қурилиш, саноат соҳаларида катта миқдордаги айланма "соя"да қолмоқда.

Давлатимиз раҳбари яширин иқтисодиёт адолатли рақобатга, ҳалол тадбиркорлар фаолиятига тўсиқ бўлаётганини айтиб, қўшимча чораларни кўрсатиб ўтди.

Ҳозирда яширин иқтисодиёт ва иқтисодий жиноятчиликка қарши курашиш билан 14 та идора тарқоқ ҳолда шуғуллан-

моқда. Бу ишларни мувофиқлаштириш ва кучайтириш мақсадида Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти ваколатлари кенгайтирилади. Бу департамент энг замонавий воситалар ва етук мутахассислар билан таъминланиб, унинг ҳузурида илмий-таҳлилий ва ўқув маркази очилади. Шу билан бирга, Бош прокуратурада ҳам яширин иқтисодиёт бўйича алоҳида бошқарма ва унинг ҳудудий бўлимлари ташкил қилинади.

Йиғилишда бюджет харажатларининг самарадорлиги масаласи ҳам кўриб чиқилди.

Ўтган йили бюджетдан 1,2 триллион сўмлик ноқонуний харажат ҳамда 200 миллиард сўмлик камомад ва ўғрилиқларга йўл қўйилгани аниқланган. Соғлиқни сақлаш, қишлоқ хўжалиги соҳаларидаги дастурларга ажратилган маблағлар тўлиқ ишлатилмаган. Шунингдек, аслида ишламайдиган ходим ёки бажарилмаган иш учун ҳақ ёзиш, асоссиз

ссуда ёки муқофот пуллари олиш каби ҳолатлар кўпайган.

Бу борада Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ҳузуридаги Давлат молиявий назорати инспекцияси фаолияти қониқарсиз экани кўрсатиб ўтилди. Шу боис мазкур инспекция Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаментига ўтказилиши белгиланди.

Бу йил бюджетда кўзда тутилган 313 триллион сўмлик харажатнинг тўғри сарфлашини назорат қилиш вазифаси қўйилди. Инфляцияни камайтириш масаласи ҳам долзарб. Қўрилган чоралар натижасида ўтган йили инфляция 9 фоиздан ошмади.

Маҳсулотлар инфляциясини озиқ-овқатни кўпайтириш орқали жиловлаш мумкинлиги таъкидланиб, бу бўйича қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва ҳоқимларга кўрсатмалар берилди.

Умуман, жорий йилда ҳам инфляцияни 9 фоиздан тушириш чоралари муҳокама қилинди.

Банк тизими барқарорлигини таъминлаш, иқтисодиётга кредитлар йўналтириш масалаларига ҳам тўхталиб ўтилди. Бозор механизми асосида кредит ставкаларини камида 2-3 фоизга тушириш бўйича дастур ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.

Йиғилишда аҳоли бандлигини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Бу бўйича яқинда қабул қилинган дастурни самарали амалга ошириш муҳимлиги таъкидланди.

Бандлик тизимига кирувчи касбга тайёрлаш муассасалари ҳамда ташқи меҳнат миграциясидаги ишлар талаб даражасида эмаслиги қайд этилди. Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигига бу каби камчиликларни бартараф этиб, аҳолини касбга ўқитиш ва иш ўринлари яратиш юзасидан қўшимча топшириқлар берилди.

Йиғилиш якунида иқтисодий комплекс раҳбарлари, вазирлар ва ҳоқимлар жорий йилги режалари бўйича ахборот берди.

Ў.А.

◀ Давоми, бошланиши 1-бетда.

ФРАКЦИЯ – МУҲОКАМА МАЙДОНИ

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИНING ҚИЗҒИН ИШ ФАОЛИЯТИ ОДАТДА СИЁСИЙ ПАРТИЯЛАРНИНГ ФРАКЦИЯЛАРИДА БОШЛАНАДИ. БУ ҲАФТА АВВАЛИДА ҲАМ ФРАКЦИЯЛАРДА БИР ҚАТОР МАСАЛАЛАР МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ. ХУСУСАН, ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНING ФРАКЦИЯСИДА "ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ КОДЕКСИГА МИГРАЦИЯ ВА ФУҚАРОЛИКНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ СОҲАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН ЎЗГАРТИРИШЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА"ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ МУҲОКАМАДАН ЎТДИ.

Қайд этиш керакки, кейинги йилларда миграция ва фуқароликни расмийлаштириш соҳасида фуқароларга ҳамда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга қўшимча қўлайликлар яратиш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, соҳадаги маъмурий ҳуқуқбузарликларни илтимой оғирлик даражасидан келиб чиққан ҳолда қайта кўриб чиқиш, жарима тарзидаги маъмурий жазоларнинг миқдорини либераллаштириш ва мақбуллаштириш, маъмурий иш кўриб чиқишида аҳолининг овозгарчилигини, коррупция ҳолатларини ҳамда ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш зарурати юзга келмоқда.

Тақлиф этилаётган лойиҳада, даставвал, "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги кодекснинг 17-моддасида қўлланилган "ажнабий фуқаро" ибораси "чет эл фуқаролари" иборасига алмаштириш назарда тутилмоқда.

Дарҳақиқат, бугунги кунда "ажнабий фуқаро" иборасини маънан эскирган, десак муболага

бўлмайди. Сабаби, "ажнабий" сўзи ахборотлашган XXI асрда на ОАВда, на илмий давраларда, на ижтимоий тармоқларда кўзимиз тушмай, қўлоғимизга чалинмай қолган.

Лойиҳа маъмурий жавобгарликларни либераллаштириш ва коррупциоген омилларни камайтиришга хизмат қилади. Жумладан, доимий ёки вақтинчалик рўйхатдан ўтмаганлик, паспорт ёки ID картани қасддан яроқсиз ҳолатга келтириш ва эҳтиётсизлик оқибатида йўқотганлик учун базавий ҳисоблаш миқдорининг бир баравари миқдорда жарима белгилаш назарда тутилмоқда.

Эътибор беринг, амалдаги қонунчиликда эса мазкур ҳолатлар учун базавий ҳисоблаш миқдорининг ярим бараваридан уч бараваригача жарима белгиланган. Бундан ташқари, олтимши ёшдан ошган, тўлиқ давлат таъминотида бўлган, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлар, шу жумладан, маийий тусдаги офатлар (турар жойларнинг ёки яшаш учун мўлжалланмаган жойларнинг ёниши, қулаши, транспорт воситаларининг ёниши)

юз берганлиги натижасида жабрланган Ўзбекистон Республикаси фуқароси, Ўзбекистон Республикасида доимий яшаётган чет эл фуқароси ва фуқаролиги бўлмаган шахслар мазкур моддада кўрсатилган ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарликка тортилмаслигини назарда тутувчи банд қўшилмоқда.

Муҳокамада фракция аъзолари лойиҳанинг баъзи бандларига аниқлик киритиш ва тушунтиришлар олиб бориш кераклигини таъкидлашди. Масалан, лойиҳада назарда тутилган "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги кодекснинг 223-моддасининг 3 қисми бўлиб киритилиши тақлиф этилаётган бандда, Ўзбекистон Республикаси фуқароси паспортини ёки ID-картасини ёки хорижга чиқиш учун биометрик паспортини қасддан яроқсизлантириши ёхуд уни эҳтиёт қилиб сақламаганлиги оқибатида йўқотиб қўйиши, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшовчи чет эл фуқаросининг ва фуқаролиги бўлмаган шахсининг ҳаракатлиги ҳужжатини ёки идентификацияловчи ID-картасини

(Ўзбекистон Республикасида яшаш гувоҳномасини) қасддан яроқсизлантириши ёхуд уни эҳтиёт қилиб сақламаганлиги оқибатида йўқотиб қўйиши базавий ҳисоблаш миқдорининг икки баравари миқдорда жаримага сабаб бўлиши назарда тутилмоқда.

Депутатлар паспорт ёки ID карта қасддан яроқсиз ҳолга келтирилганини аниқлаш тартиби қандай бўлади, мазмунда савол билан муножбат қилишди.

Лойиҳани ўқиб эшиттираётган масъул мазкур мазмундаги савол бошқа фракцияларда ҳам берилганини айтиб, ушбу лойиҳадан "қасддан" ва "эҳтиёт қилиб сақламаганлиги оқибатида" ибораларини чиқариб ташлаш тақлиф этилганини, Адлия вазирлиги эса уларни қолдиришни сўраганини айтди. Масъул ибораларнинг қолишини куйдагича тушунтирди: агар кимдир намоийшкорона, гувоҳлар олдида паспорт ёки ID картани қасддан яроқсиз ҳолга келтирган тақдирда мазкур банд бўйича жаримага тортилади.

— ID карта олишга борганимда давлат божидан ташқари фуқаролардан яна 50 минг сўм ID карта

сўғуртаси учун йиғилаётганига гувоҳ бўлдим. Кейин билсам, уша сўғурта учун олинаётган 50 минг сўм учун ҳеч қандай квитанция тақдим этилмаётган экан. Эътиборлиси, бу ҳолат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органнинг маъмурий биносида оз бераётганига изоҳ берсангиз, — деди ЎзХДП фракция аъзоси Шербек Бўронов.

Масъул эса бу ID картанинг бир йиллик сўғуртаси учун тўловлиги ва бунга "паспорт стол" ходимларининг алоқаси йўқлигини, агарда "паспорт стол" ходимларидан кимдир фуқароларни сўғурта учун тўлов қилишга ундаса, унга чора кўрилиши ҳақида тушунтириш олиб борилганини билдирди.

Қизғин ва муҳокамаларга бой ўтган йиғилиш якунида депутатлар қонун лойиҳасида аниқлаштирилиши ва тушунтирилиши керак бўлган жиҳатлар борлигини, лойиҳани иккинчи ўқишга тайёрлашда аниқ ва содда тилда ёзиш кераклигини таъкидлаб, биринчи ўқишда концептуал жиҳатдан маъқуллашди.

Аҳмад ҚУРБОНОВ,
"Ўзбекистон ovozi" муҳбири.

2048 ЙИЛГА БОРИБ МАМЛАКАТИМИЗДА МЕХНАТГА ЛАЁҚАТЛИ АҲОЛИ СОНИ ЭНГ ЮҚОРИ КЎРСАТКИЧГА ЕТАДИ. БУ ОЛИБ БОРИЛГАН СОЦИОЛОГИК СЎРОВ НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА БЕРИЛГАН ХАБАР. УНГА КЎРА, 15-20 ЙИЛДАН СЎНГ ЎЗБЕКISTОН НОЁБ ДЕМОГРАФИК ДИВИДЕНТНИ БОШДАН КЕЧИРАДИ. ТАБИЙИКИ, БУНДА ИШГА ЛАЁҚАТЛИ АҲОЛИНИНГ АСОСИЙ ҚИСМИНИ ЁШЛАР ТАШКИЛ ҚИЛАДИ.

МУТАХАССИСЛАРНИНГ ХАВОТИРИ ШУНДАКИ, БУНДАЙ ДЕМОГРАФИК ЎЗГАРИШ ИЖТИМОЙ ВАЗИЯТНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШДА ТУРЛИ МУАММОЛАРНИ ЮЗАГА КЕЛТИРИШИ МУМКИН. ИШСИЗЛИК ДАРАЖАСИ БИЛАН БИРГА, САЛОҲИЯТЛИ КАДРЛАР МИГРАЦИЯСИ ОРТИБ КЕТИШИ, ФУҚАРОЛАРНИНГ ТУРМУШ ДАРАЖАСИ ПАСАЙИШИ ТАХМИН ҚИЛИНМОҚДА. ЭРТАГА МУАММОЛАР КЕЛИБ ЧИҚМАСЛИГИ УЧУН БУГУНДАН ЧОРАЛАР КЎРИЛИШИ МУҲИМ.

ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ АЪЗОЛАРИ, ФАОЛЛАРИ ҲАМДА БИР ГУРУҲ ЁШЛАР АЙНИ ШУ МАСАЛАДА ЎЗ ФИКРЛАРИНИ БИЛДИРДИ. ЁШЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ, БАНДЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ, УЛАРНИ ЎЙЛАНТИРАЁТГАН МАСАЛАЛАР ЕЧИМИГА ОИД МУЛОҲАЗА ҲАМДА ТАКЛИФЛАРИНИ ИЛГАРИ СУРДИ.

ИЖТИМОЙ ТАРМОҚҚА ТОБЕ ЁШЛАР БИЛАН ИШЛАШ ОҒИР

20 миллионга яқин ёшлар бор деб ҳисобласак, уларнинг 4,4 миллиони иқтисодий фаол, яъни расмий секторда иш билан банд. 4 миллион 600 нафари эса ишсиз, аммо иқтисодий фаол. Яъни, ўзини-ўзи банд қилган. Қолган қисми фаол бўлмаганлар сирасига кириб қоляпти.

Афсуски, қарс бир қўлдан чиқмайди. Давлат узатган қўлни тутмаётган ёшлар ҳам оз эмас. Улар ўқитиляпти, касб-хунарга ўргатиляпти. Лекин ишлашга келганда, таклиф этилаётган ойлик маош уларни қониқтирмайди. Дарров катта микдорда ойлик олишни исташади. Ваҳоланки, ер юзининг деярли барча нуқтасида ишига қараб, ҳақ тўланади. Камроқ ойлик билан иш бошласа, ўзини кўрсата олма, унга тез орада яхши маош берилиши ҳам ҳақиқат-ку.

Ачинарлиси, юртимиздаги ёшларнинг катта қисми ижтимоий тармоқларнинг кучли домига тушиб қолган. Ҳаттоки ҳоким ва ёшлар учрашувларида ҳам фаол бўлмаган қатламдаги йигит-қизларни жалб қилиш қийин. Жамиятдан узилиб қолган ижтимоий тармоқ асирлари виртуал оламда яшайди. Айнан ана шундай ёшлар билан жуда оғир бўляпти.

Бундай вазиятда нафақат ўқитувчи ёки маҳалла, аввало, ота-онага масъулият тушади. Фарзандининг нима билан бандлигини назорат қилиш, терғаш, насиҳат билан тўғри йўлни тушунтириш зарур. Чунки ташқаридаги одамдан кўра, ўз яқини, айниқса, ота-она тарафидан берилган танқид оғир ботмайди, ҳолис қабул қилинади, болани агрессивлаштирмайди.

ИЧКИ МИГРАЦИЯ УЧУН ҲАМ ИМТИЁЗЛАР КЕРАК

Меъёрий ҳужжатларга асосан бугунги кунда мамлакатни вақтинча ишлаш учун тарк этаётган фуқаролар учун 1000 АҚШ доллари эквивалентида истеъмол кредити берилади. Меҳнат мигрантларига хоризжда ишга жойлашиш билан боғлиқ харажатларни тўлаш учун бир банк куни давомида тез расмийлаштирилган ҳолда 2 млн сўм миқдоридан бир йил муддатга кредит берилади. Чет элга вақтинча ишлаш учун кетаётгани сабабли уларга имтиёзли чипталар бериш амалиёти ҳам йўлга қўйилган.

Шунингдек, "Хоризжда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва уларнинг оила аъзоларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтириш чоралари тўғрисида" Президент фармони қабул қилинган. Унда ташқи миграцияга оид қўллаб-қувватлаш чоралари кўриб олинган. Мисол учун, йўл ҳақи, патент ва сўғурта учун 10 миллион сўмгача кредит ажратилади. Ташқи мигрантлар учун тақдим этилаётган бундай имкониятлар уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқда. Аммо ички миграцияда ҳам ечимини кутаётган масалалар бисёр.

Бугунги кунда мамлакатимизда ички миграция ҳам мавжуд. Лекин уларнинг меҳнат ҳуқуқлари кучли ҳимояланмагани ёшлар билан олиб борган мулоқотларимизда маълум бўлмоқда. Мисол учун, Тошкент шаҳар ва Тошкент вилоятига ишлаш учун келган ёшлар иш вақти тугаганидан кейин кўчада эркин юришга қийналмоқда. Айтилик, улар ҳам дам олиши ёки кечки соатларда савдо нуқталарига ёки бошқа ишлар учун кўчага чиқиши мумкин. Ана шундай вазиятларда ички ишлар ҳодимлари томонидан кўчада бемақсад юрибди, деган баҳоналар билан ИИБ идораларига олиб кетиш ва ёшларни жаримага тортиш ҳолатлари кузатилмоқда экан. Жарима тўламаган ёшлар 7 суткадан 15 суткагача қамоққа олинмоқда.

Масалан, яқинда ўзимда ҳам шунга ўхшаш воқеа кузатилди. Соат 18:30 да тўғридан-тўғри эфир орқали намойиш этиладиган кўрсатувга бордик ва уйга одатдагидан анча кеч қайтдим. Соат 22 лар атрофида кўчада ИИБ ходими тўхтади, мендан ҳужжатларимни талаб қилди. Ишдан қайтаётганимни тушунтирдим.

Бугунги кунда ички миграцияни тартибга солиб, ички мигрант сифатида ишлаётган ёшларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш керак, деб ҳисоблаймиз. Масалан,

махсус платформа қилиб, ёшларнинг барча маълумотлари киритилса, норасмий равишда ишласа, иш берувчи томонидан рўйхати тасдиқланса, ягона маълумотлар базасида сақланса.

Чунки пул топшиш учун пойтахтга келган йигит-қиз рўйхатдан ўтиб қўйиш учун вақт ҳам, маблағ ҳам сарфлашни истамайди. Бунда масъулият иш берувчига тушади. Ана шунда яширин иқтисодийнинг ҳам олдини олиш имкони юзага келади. Ёшларда чет элга кетиш каби ҳаёлларига барҳам берилади, деб ўйлайман.

МАЪМУРИЙ БУЙРУҚБОЗЛИКДАН ВОЗ КЕЧАЙЛИК

Жамиятга кириб келаётган йигит-қизларнинг ҳали сиёсий иммунитетини шаклландирмаган. Кундалик, маиший ва ижтимоий муносабатларда қандайдир маъмурий буйруқбозликларга дуч келади. Бу ёшларда агрессив кайфиятни шакллантира бошлайди. Жамиятда ана шундай ҳолатлар бирлашиб, маргиналлашув, яъни ижтимоий зўриқишларни ҳосил қиляпти. Оқибатда айрим ёшларда ишончсизлик ҳам пайдо бўлмоқда.

Тўғри, ислохотлар бор ва улар қуйи тизимгача етиб борган. Ёшларга бериладиган 20 дан ортиқ турдаги ёрдамларнинг ҳар бири учун 5 тадан мезон белгиланган. Моддий ёрдамни олишда ўша мезонга мос тушишини исботлаш жараёнида ҳам йигит-қизлар яна агрессивга йўлиқади. Яъни, кунт деган тушунча бироз шаклланмай қоляпти.

Шу сабабли ёшларда сиёсий иммунитетни шакллантириш ва ҳаёт босқичларидан сабр билан ўтишни таъминлашдан иборат. Ёшлар базаси шакллантирилди, кўриб турибмизки, бу жуда катта база. Ҳар бир турдаги ёшлар билан горизонтал, вертикал ишлаш тизими йўлга қўйилди. Уларни тўғри йўналтириш – долзарб масала. Агар ижтимоий муносабатларни ўрнатилган учраётган турли зўриқишларнинг олдини ололсак, мақсадимизга эришамиз. Энг муҳими, маъмурий буйруқбозликка тўла чек қўйиш зарур.

БЮДЖЕТДАН ТАШҚАРИ МАБЛАҒЛАР БАЪЗИ МУАММОЛАРГА ЕЧИМ

2 йил давомида маҳаллада ҳоким ёрдамчиси бўлиб ишладим. Ёшлар етакчиси билан ҳамкорликда йигит-қизларнинг бандлигини таъминлаш, уларнинг фаолигини оширишга қаратилган қатор тадбирлар амалга оширилди. Гувоҳи бўлдикки, муаммолар ҳам бор.

"Ёшлар дафтари"даги йигит-қизларга 25 турдаги ёрдамлар кўрсатилиши белгиланган. Афсуски, бир-бирини такрорлайдиган тизим ҳам мавжуд. Масалан, тўғридан-тўғри ёшлар етакчиси тавсиясига асосан бериладиган субсидия тури ҳоким ёрдамчисидан ҳам бор. Бу эса бюджет маблағларининг нотўғри сарфланишига сабаб бўлиши мумкин.

2024 йилдан ҳудуддаги ҳар бир биринчи раҳбарга ёшлар бириктирилди ва уларга касб-хунар ўргатиши, бандлигини таъминлаши бўйича вазифалар юклатилди. Бу ишларни амалга ошириш учун маблағга эҳтиёж туғилади. Масала бориб, яна бюджет пулига тақалади.

Шу бўйича таклифим бор эди. Ҳар бир идора ва ташкилотда бюджетдан ташқари жамғармалари ёки фондлари бор. Махсус ҳисоб рақамларидаги маблағ эвазига раҳбарга бириктирилган ёшларнинг масалаларини ҳал қилиш имкони бор. Бу орқали бюджет пулларининг тежалишига ҳамда бюджетдан ташқари маблағлар самаралироқ, фойдалироқ сарфланишига эришилади, деб ўйлайман.

Аброр ҚУРБОНОВ,
Ўзбекистон ХДП
Марказий Кенгаши
бошқарма бошлиғи.

Мухсиддин НИЗОМИДДИНОВ
Ўзбекистон ХДП Марказий
Кенгаши сектор мудири,
Сенат ҳузурдаги Ёшлар
парламенти аъзоси:

Шохруҳ ЎКТАМОВ,
Ўзбекистон ХДП
Марказий Кенгаши
бош маслаҳатчиси.

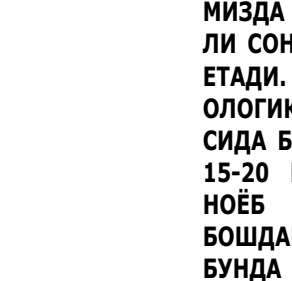
Нодир ЖУМАЕВ,
халқ депутатлари
Когон туман
Кенгашидаги
Ўзбекистон ХДП
гурухи аъзоси.

Нурислом ОЛАМОВ,
Мирзо Улуғбек номдаги
Ўзбекистон Миллий университети
Ижтимоий фанлар факультети
сиёсатшунослик йўналиши учинчи
босқич талабаси.

Кумушбиби КАРИМОВА,
Жаҳон иқтисодиёти ва
дипломатия университети
1-босқич талабаси.

БИТИРУВЧИДАН СТАЖ СЎРАМАНГ

Ёшларнинг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш аввало уларнинг ўқиши ёки ишлаши билан боғлиқ баъзи бюрократик тўсиқларни бартараф қилишдан бошланади, деб ўйлайман.

Мисол учун, 4 йил давомида ўқиб, олий маълумот эгаси бўлган битирувчидан ишга киришда стаж сўралади. Ахир унинг ўзи энди олий таълим муассасасини тамомлаган бўлса, қаерда стажга эга бўлади? Яна бир томони, кадрлар захирасини шакллантиришда ихтиёрий йўналишни танлаш имконияти берилиши лозим, менимча. Ана шунда ҳар бир мутахассис ўз иқтидорини тўғри ва тўлиқ намойиш қила олиш имконига эга бўлади. Натижада ҳар бир кадр ўз жойида ўтириши таъминланади.

ҚИЗЛАРИНГИЗГА КЎПРОҚ ЭЪТИБОР БЕРИНГ

Ҳозирги кунда ижтимоий ҳимояга муҳтож хотин-қизлар учун олий таълим муассасаларига киришда қўллаб-қувватлаш белгиланган. Бу уларнинг билимли, касб-хунарли ва албатта ишли бўлишига хизмат қилади. Бироқ бу имкониятларнинг барчаси ҳам ўз эгаларига етиб бораётгани, деган савол бор. Афсуски, амалиётда имтиёзлар айнан шунга муҳтож хотин-қизлар учун эмас, ўзига тўқ оила фарзандларига ҳам берилмоқда. Агар ҳар бир оила индивидуал тартибда ўрганилса, имтиёз ўз эгасига етиб борган бўлар эди.

Эрта турмушнинг олдини олиш чораларини ҳам кучайтириш, бу борада ота-оналарга тушунтириш керак. Чунки айрим ҳудудларда мактаб даврида қизлар унаштириб қўйилар экан. Қашқадарёлик курсдошларимнинг айтишича, бир синфда 15 нафар қиз ўқиса, мактабни битирганига қадар уларнинг камида 12 нафари унаштирилган экан. Бу ўз-ўзидан ўқишга, касб-хунар эгаси бўлишга қизиқишни ҳам, интилишни ҳам сўндиради. Ўқувчилигиданоқ қизларнинг ҳаёли фақат оила қуриш бўлиб қолади. Уларнинг ижтимоий фаоллиги камаюди, ҳуқуқлари бузилади. Шунинг учун бу борада кескин ва қатъий қонуний чоралар қўрилиши керак, деб ҳисоблайман.

БУГУНГИ КУНДА МАМЛАКАТИМИЗДА ИЧКИ МИГРАЦИЯ ҲАМ МАВЖУД. ЛЕКИН УЛАРНИНГ МЕХНАТ ҲУҚУҚЛАРИ КУЧЛИ ҲИМОЯЛАНМАГАНИ ЁШЛАР БИЛАН ОЛИБ БОРГАН МУЛОҚОТЛАРИМИЗДА МАЪЛУМ БЎЛМОҚДА. МИСОЛ УЧУН, ТОШКЕНТ ШАҲАР ВА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИГА ИШЛАШ УЧУН КЕЛГАН ЁШЛАР ИШ ВАҚТИ ТУГАГАНИДАН КЕЙИН КЎЧАДА ЭРКИН ЮРИШГА ҚИЙНАЛМОҚДА. АЙТАЙЛИК, УЛАР ҲАМ ДАМ ОЛИШИ ЁКИ КЕЧКИ СОАТЛАРДА САВДО НУҚТАЛАРИГА ЁКИ БОШҚА ИШЛАР УЧУН КЎЧАГА ЧИҚИШИ МУМКИН. АНА ШУНДАЙ ВАЗИЯТЛАРДА ИЧКИ ИШЛАР ҲОДИМЛАРИ ТОМОНИДАН КЎЧАДА БЕМАҚСАД ЮРИБДИ, ДЕГАН БАҲОНАЛАР БИЛАН ИИБ ИДОРАЛАРИГА ОЛИБ КЕТИШ ВА ЁШЛАРНИ ЖАРИМАГА ТОРТИШ ҲОЛАТЛАРИ КУЗАТИЛМОҚДА ЭКАН.

PARLAMENT HAYOTI

Ўзбекистон ХДП фракцияси муҳокамаси

ПЛАСТИК КАРТАНИНГ ЭГАСИ БАНК ЭМАС

КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРДА МАМЛАКАТИМИЗДА БАНК-МОЛИЯ, ПУЛ-КРЕДИТ ЙЎНАЛИШЛАРИДА АВВАЛГИ ДАВР БИЛАН ТАҚҚОСЛАГАНДА МИСЛИ КЎРИЛМАГАН ЎЗГАРИШ, ЯНГИЛАНИШЛАР РЎЙ БЕРДИ. ОДАМЛАРНИНГ БАНКЛАРГА, НАҚДСИЗ ПУЛГА, ПЛАСТИК КАРТАЛАРГА ИШОНЧИ МУСТАҲКАМЛАНА БОШЛАДИ.

БАНК ХИЗМАТЛАРИ ТУРЛАРИ КЎПАЙИБ, УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ, АЙНИҚСА, КРЕДИТ ОЛИШ ТИЗИМИ СОДДАЛАШДИ. МАИШИЙ ТЕХНИКАДАН ТОРТИБ КИЙИМ-КЕЧАК, ОЗИҚ-ОВҚАТЛАРНИ ҲАМ "ҲОЗИР ОЛИБ, KEYIN ТЎЛАШ" ИМКОНЯТИ МАВЖУД. ЗАМОНАВИЙ ТЕЗКОР БАНК ХИЗМАТЛАРИНИНГ КЎПАЙИШИ ЮРТДОШЛАРИМИЗГА ҚУЛАЙЛИК ЯРАТЯПТИ, АЛБАТТА. ОЛИНГАН ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ ЎЗ ВАҚТИДА ТЎЛАНМАС ЭКАН, БАНК ЁКИ НОБАНК ТАШКИЛОТЛАРИ БИЛАН МИЖОЗЛАР ЎРТАСИДА МУАММОЛИ ҲОЛАТЛАР ЮЗАГА КЕЛАДИ.

Парламент қўйи палатасидаги Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракциясининг кенгайтирилган мажлисида фуқароларнинг банк пластик карталаридаги маблағларини қонунга мувофиқ ҳимоялаш масаласи атрофлича кўриб чиқилди.

Адлия вазирлиги, Марказий банк, тижорат банклари ва бошқа ташкилотларнинг масъул ходимлари иштирок этган йиғилишда банклар ва фуқаролар ўртасида вужудга келадиган муаммоларнинг ечими тўғрисида фикр ҳамда таклифлар билдирилди.

Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракцияси раҳбари Улуғбек Инояттов соҳада амалга оширилаётган салмоқли ишларни эътироф этган ҳолда, сўнгги пайтларда кредит ёки микрокредит олган фуқароларнинг банк карталаридан, уларнинг кафилларининг карталаридан рухсатсиз пул маблағларини ечиш ҳолатлари кўпайганига урғу берди. Бу амалдаги қонунчилик талаблари бузилишига сабаб бўлмоқда.

Банк хизматлари жозибадорлигини ошириш бу тизимдагиларнинг энг муҳим вазифаси экани таъкидланди. Амалиётда, аксинча, одамлар кредит олишдан қўрқиб қолгани, бунинг сабаби қарздан кўра, унинг юки қарийиб икки баробар ошиб кетаётгани экани қайд этилди. Оқибатда одамлар битта автомобиль сотиб олса, иккитасининг пулиги тенг миқдорда фоиз тўлашига тўғри келмоқда.

Фоидаларнинг юқорилиги, қарзни қайтаришда агрессив сиёсатнинг юритилиши миждозларни қўччиби, кредит олишдан қўччиби. Фуқароларнинг ҳуқуқи, инсонларнинг қадр-қиммати нуқтаи назаридан Марказий банк олдида қилиниши зарур бўлган қатор ишлар борлиги алоҳида таъкидланди.

Банклар ва миждоз ўртасидаги муноса-

пул ечилиш тартиби кўрсатилган. Шунингдек, жисмоний шахс бирор бир қарздорлик, масалан, алимент, жарима тўласа, унинг кун кечириши учун маълум маблағ қолдирилади. Бироқ кредит билан боғлиқ ҳолатда барча маблағи ечиб олинмапти. У бемор, пенсия олувчи ёки ногиронлиги бор шахс бўлиши мумкин. Шу сабабли инсоннинг кун кечириши учун маблағ қолдириш масаласини шартномага, керак бўлса, қонунга киритиш зарур.

Баҳодир МИРЗАЕВ, Марказий банк Банк хизматлари истеъмолчиларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш хизмати раҳбари:

— Тўғри масалани кўтардингиз. Ҳатто суд ижрочилари ҳам муҳтож бўлган шахсларнинг маълум бир даромадига тегино олмас экан. Бундай тартиб банк тизимида борми, деб ўрганишимда бошқа мамлакатларда мавжудлигини кўрдим. Мана шундан келиб чиқиб, эҳтиёжманд кишиларнинг ҳаёт кечириши учун зарур бўлган маблағларни уларнинг ҳисобидан қолдириш, яъни кредит қарздорлигини ундиришда ана шундай вазиятлар билан боғлиқ маълум бир чегара қўйиш таклифини киритмоқчимиз.

Ўткир НАЗАРОВ, Адлия вазирлигининг Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиғи:

— Қарзни кечиктириш масаласида банклар миждозни тушунишни инкор этади, эшитмайди. Бу — ҳаёт. Ҳар хил ҳолат бўлиши мумкин. Яъни даромади кескин тушиб кетиши, касал бўлиб қолиши ёки бошқа бирор масала рўй бериши мумкин. Миждозларни кўпайтириш, уларнинг ишончини оқлаш учун балки банклар баъзи ҳолатларда истисно сифатида қарздорликни ундиришни кечиктириш бўйича ўзгартиришлар киритса, мақсадга мувофиқ бўларди. Тўғри, ҳаммага бирдек эмас, индивидуал тарзда имконият бериш керак, деб ўйлайман.

Яна бир томони, аксарият ҳолатларда фуқаро шартномани умуман ўқимайди. Буни кредит ҳужжатларини расмийлаштираётган банк ходими ҳам яхшилаб тушунтирмайди. Оқибатда ўз ҳуқуқларини билмаганидек, мажбуриятларидан ҳам беҳабар равишда фуқаро ҳужжатга қўл қўяди. Шу сабабли юртдошларимизга шартномани ўқишни ўргатишимиз керак.

Анвархон ТЕМИРОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги

Ўзбекистон ХДП фракцияси аъзоси:

— 2021 йили 18 фоизлик ипотека кредити ажратиш масаласи татбиқ қилинди. Лекин фуқаролар мурожаат қилса, ҳаммиша ресурс йўқлиги айтилади. Бу доимги муаммага айланган.

Яна бир масала. Тадбиркорга имтиёз берилмапти, лекин эҳтиёжманд кишилар уй-жой олмоқчи бўлса, банкларда маблағ

дан молиялаштирилган лойиҳа. Агар молиялаштирилган тўхталилса, банк томонидан ҳам чиқиш, афсуски, тўхтади.

Тижорат банкларида кредит фоидаларининг жуда юқорилигига келсак, бу ҳақиқат ва бу билан курашиш керак. Айни пайтда Марказий банкнинг тегишли департаменти инфляцияни тушириш орқали фоидаларни камайитириш чораларини топишга ҳаракат қилмапти.

Шерзод РАҲМОНОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги

Ўзбекистон ХДП фракцияси аъзоси:

— Биламизки, кредит олиш вақтида фуқаро кафил топа олмаса, суғурта полисидан фойдаланиш тартиби жорий қилинган. Бугунги кунда қанча жисмоний шахс ушбу тизимдан фойдаланди, умуман, тизим қандай ишламоқда?

Баҳодир МИРЗАЕВ, Марказий банк Банк хизматлари истеъмолчиларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш хизмати раҳбари:

— Суғурта полиси олганлар ҳақида қўлимда аниқ маълумот йўқ ва бунинг учун уэр сўрайман. Лекин тизимда муаммолар кам эмас.

Масалан, амалиётда дуч келдик. Суғурта компаниялари "бу миждоз шартномадаги мана бу шартни бажармагани сабабли унга пул тўлаб бермайман" деган вазиларни кўрсатади. Ўрганилганда эса миждоз ўша шартни ҳатто ўқимагани сабабли. Баъзида эса миждозлар, яъни қарздор "мен олган кредитни тўламасам ҳам бўлаверади, суғурта компанияси қарзини қоплаб беради" деган тушунча билан кредит олади.

Тўғри, суғурта компанияси унинг қарзини тўлаб беради. Лекин суғурта компаниясига ўтган кредитни барибир фуқародан ундириб олади. Афсуски, молиявий саводхонлик етишмаслиги сабабли, айрим шахслар суғурта полисини сотиб олдим ва мен қарзини тўламасам ҳам бўлади, ҳаммасидан кутуламан, деб хато ўйлайди. Қонунга кўра эса қарзни барибир тўлаб бериши шарт.

Елена БАБЕНКО, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги

Ўзбекистон ХДП фракцияси аъзоси:

— Қарз олувчи билан суғурта ташкилоти ўртасида қарз олувчининг банк карталаридан маблағларни акцептсиз тарзда ечиб олиш юзасидан шартнома тузилмаган ва бундай ҳуқуқнинг нобанк ташкилотларига берилиши қонунчиликда кўзда тутилмаган. Тижорат банклари томонидан фуқароларнинг банк карталаридаги пул маблағларини ушбу банк карталари эгаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминламаган ҳолда ҳисобдан чиқарилишига (шунингдек, бундай имкониятни суғурта ташкилотлари учун яратилишига) йўл қўйилганлиги фактлари истеъмолчиларининг ҳуқуқлари бузилишига олиб келмоқда. Яна бир жиддий масала фуқаролар номидаги бир неча картадан кредит қарздорлиги учун пул ечиб олинаётгани билан боғлиқдир.

Бундан ташқари, сўнгги вақтларда рақамли банклар ривожланиб, мобил иловалар орқали кредит олиш имкониятлари кенгаймоқда. Расмийлаштириш жараёнларида одатда қарз олувчи фуқародан ташқари яна бир неча яқинининг мобил рақами ҳам сўралади. Миждоз уларни киритгач, ўша инсонлар ўзи хабардор бўлмаган ҳолда бевосита кафилга айланмоқда. Қарз олган шахс кредитни ўз вақтида қайтармаса, унинг танишига банк томонидан мурожаатлар қилина бошлади. Ўша одам ўзи хабардор бўлмаган масала учун қайта-қайта бевовта қилинади.

Фракциямиз аъзолари мазкур ҳолатлар нафақат партия электорати манфаатларига зидлигини қайд этади, балки барча фуқароларнинг ҳуқуқлари бузилишига олиб келмоқда, деб ҳисоблайди. Масалага қонуний баҳо бериш зарур.

Мажлисида банклар ва уларнинг хизматидан фойдаланувчи фуқаролар ўртасида вужудга келадиган муаммолар, уларнинг ечими юзасидан мутахассислар ҳамда Ўзбекистон ХДП депутатлари, фаоллари таклифлари тингланди.

Қонунчиликдаги бўшлиқларни тўлдирish, кўтарилган масалаларни ҳал қилиш учун ҳамкор ташкилотлар билан чуқур ўрганишлар олиб бориш, зарурат бўлса, депутатларимиз томонидан қонун ташаббускорлигини амалга ошириб, амалдаги қонунларга ўзгартиришлар киритиш масаласини ҳам кўриб чиқишга келишиб олинди.

Зилола УБАЙДУЛЛАЕВА, Ўзбекистон ХДП Ахборот хизмати раҳбари.

“**Тадбиркорга имтиёз берилмапти, лекин эҳтиёжманд кишилар уй-жой олмоқчи бўлса, банкларда маблағ йўқлиги айтилмоқда. Бу давлат банкларига тегишли. Тижорат банкларининг фоиз ставкаси ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.**”

батларга оид масала Ўзбекистон ХДП нинг ҳудудий ташкилотлари ва депутатлик бирлашмалари томонидан қатор ҳудудларда ўрганиб чиқилган, бу ҳақида умумий маълумот берилди.

Мақсуда ВОРИСОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги

Ўзбекистон ХДП фракцияси аъзоси:

— Фуқаролик кодексининг 783-моддасига биноан миждознинг кўрсатмасисиз пул маблағларини ечишга фақат суд қарори билан ёки фуқаролик кодексига, бошқа қонунларда белгиланган ёхуд банк ва миждоз ўртасидаги шартномада назарда тутилган ҳолларда йўл қўйилади. Бошқа вақтда карта эгасининг рухсатсиз пул ечиб олиниши ноқонуний ҳаракат саналади.

Аммо бир жиҳати шундаки, кодексда жисмоний ва юридик шахс ажратилмаган. Юридик шахснинг ҳисоб варағи бор ва ундан

йўқлиги айтилмоқда. Бу давлат банкларига тегишли. Тижорат банкларининг фоиз ставкаси ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Марказий банк бу масалалар бўйича қандай изоҳ беради?

Баҳодир МИРЗАЕВ, Марказий банк Банк хизматлари истеъмолчиларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш хизмати раҳбари:

— Имтиёзли кредитларнинг тижорат манбаи банкларга тегишли эмас. Улар ҳукумат, махсус фондлар ёки бошқа манбалардан ажратилади. Демак, маълум маблағ бўлса, банкдан кредит берилади. Агар манбаи ёпилса, банкда ҳам имтиёзли кредит бериш имконияти бўлмайди.

Масалан, таълим кредитлари бериш айни пайтда тўхтатилган. Чунки уларнинг манбаи тижорат банкларининг омонатлари ёки ўзининг пули эмас. Мролия вазирлиги томони-

БАЪЗИЛАР ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҲАҚИДА ЖУДА ТОР ЎЙЛАЙДИ. ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ, АВВАЛО, ҲУҚУҚЛАР ВА ИМКОНИАТЛАР ТЕНГЛИГИ МАСАЛАСИ, ҲАР БИР ИНСОН ИНСОНДЕК МУОМАЛАГА ЛОЙИҚ ДЕГАНИ ҲАМДИР.

МАМЛАКАТИМИЗДА 2023 ЙИЛДА КЎП ЯХШИ ҲУЖЖАТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ. ХУСУСАН, АҲОЛИНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ЙЎНАЛИШИДА ҲАМ БИР ҚАТОР ЎЗГАРИШЛАР БЎЛДИ, ТИЗИМНИНГ ҚОНУНЧИЛИК АСОСЛАРИ ЯНГИЛАНДИ, ЯНАДА МУСТАҲҚАМЛАНДИ.

ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ АҲОЛИНИНГ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯГА МУҲТОЖ, ЭҲТИЁЖМАНД ҚАТЛАМЛАРИ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ. ДЕМАК, ТИЗИМДАГИ КЕНГ КЎЛАМЛИ ИСЛОҲОТЛАР БЕВОСИТА ПАРТИЯМИЗ ЭЛЕКТОРАТИ МАНФААТЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ. ШУНИНГ УЧУН ЭНГ МУҲИМЛАРИГА ТЎХТАЛИШНИ ЖОИЗ ТОПДИК.

ФАҚАТ МУҲТОЖЛАР УЧУН

ЙИЛНОМАНИ ВАРАҚЛАГАНДА

✓ Утган йили ижтимоий соҳага ажратилган маблағлар 134 триллион сўми ташкил этди. Бу 2016 йилга нисбатан 5,6 баробарга кўп дегани.

✓ Сентябрь ойдан бошлаб "Ижтимоий ҳимоя ягона реестри" ахборот тизими орқали хусусий секторда банд бўлган аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш нафақаларини проактив шаклда тайинлаш ва тўлаш йўлга қўйилди.

✓ Утган йилнинг январь-июль ойларида 9,1 минг нафардан кўп аёлларга жами 18,2 млрд. сўмлик ҳомиладорлик ва туғиш нафақаси тайинланди.

✓ Республика бўйича оғир ижтимоий аҳволга тушиб қолган 78 мингга яқин ишсиз хотин-қизларнинг манзилли рўйхати шакллантирилиб, уларни ички меҳнат бозорига талаб юқори бўлган касб-ҳунарга ўқитиш чоралари кўрилди.

✓ 2023 йилда пенсия ва ойлиқлар икки марта — апрель-май ойларида ва декабрда оширилди. Ҳар иккала сафар ҳам ошмиш даражаси 7 фоизни (жами 14 фоизни) ташкил этди.

✓ Сўнгги йилларда Ўзбекистонда ижтимоий дастурларни молиялаштириш харажатлари ЯИМга нисбатан 2 бараварга ошиб, кам таъминланган нафақа олувчи оилалар қамрови 5 баробарга кўпайди ҳамда ногиронлиги бўлган шахслар, болаларнинг парвариши билан банд бўлганлар учун янги нафақа турлари жорий этилди.

Маъмур йўналишда яна кўплаб маълумот ва рақамлар келтириш мумкин. Сир эмас, йиллар давомида кам таъминланган оилаларга нафақаларни белгилашда аниқ мезонлар йўқлиги, ажратилган маблағларнинг реал эҳтиёжга нисбатан камлиги каби муаммолар ижтимоий адолатга эришиш имконини бермай келаётган эди. Очиги, шу пайтга қадар қайси оила қандай асосга кўра нафақа олиши керак, деган долзарб саволга қониқарли жавобнинг ўзи йўқ эди. Давлат бюджетидан ажратилган маблағларнинг айнан муҳтож фуқароларга етиб боришида ҳам қатор тушумовчиликлар юзга келганини ҳаммамиз яхши биламиз.

Бугун эса вазият тамомла яхши томонга ўзгарди. Ижтимоий ҳимоя билан боғлиқ масалалар бўйича ҳам бутунлай янги тизим яратилди. Хусусан, оилаларга нафақа белгилаш асослари аниқ қилиб қўйилди. Тизимда очкилик, тенглик, адолат тамойилларига қатъий амал қилиш вазифаси белгиланди.

ЎЗБЕКИСТОН – ИЖТИМОЙ ДАВЛАТ

Утган йилдаги ўзгаришлардан зўрларидан бири Конституцияимизнинг янги тахрирда қабул қилингани, унда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор берилгани бўлди.

Конституцияимизда Ўзбекистон тарихда илк бор ижтимоий давлат, деб эълон қилинди. Яъни, инсонга эътибор ҳамда ғамхўрлик – давлат ва жамиятнинг энг асосий бурчи экани конституциявий норма даражасида мустаҳкамланди. Давлатнинг ижтимоий соҳадаги мажбуриятлари билан боғлиқ нормалар қарийб 3 баробар кўпайди. Хусусан, бандликни таъминлаш, ишсизликдан ҳимоя қилиш, камбағалликни қисқартириш, ҳар кимнинг уй-жойли бўлиш ҳуқуқига оид қатор мажбуриятлар киритилди.

МИЛЛИЙ АГЕНТЛИК ТУЗИЛДИ

Утган йили июнь ойида «Аҳолига сифатли ижтимоий хизмат ва ёрдам кўрсатиш ҳамда унинг самарали назорат тизимини йўлга қўйиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Президент фармонида кўра, Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги ташкил этилди. Агентлик аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва ижтимоий хизматлар кўрсатиш соҳасидаги ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш, амалга ошириш бўйича ваколатли давлат органи этиб белгиланди.

"ИНСОН" ИЖТИМОЙ ХИЗМАТЛАР КЎРСАТИШ МАРКАЗЛАРИДА

«Аҳолига ижтимоий хизматлар ва ёрдамлар кўрсатиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги

Президент қарорига кўра, 2023 йил 15 октябрдан бошлаб, дастлаб 28 та туман ва шаҳарда эксперимент тарихида Ижтимоий ҳимоя миллий агентлигининг «Инсон» ижтимоий хизматлар маркази ва ижтимоий ходимлар гуруҳи кўрсатадиган ижтимоий хизматлар тизими йўлга қўйилди. Улар оғир аҳволга тушиб қолган ва шундай ҳолга тушиб қолиш хавфи юқори бўлган шахслар ва оилаларга бевосита маҳалла даражасида профессионал ижтимоий хизматлар кўрсатади.

Шунингдек, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолининг эҳтиёжлари ва имкониятларини баҳолаш орқали уларга индивидуал тартибда ижтимоий хизматлар ва ёрдамлар кўрсатиш режаларини ишлаб чиқади. Аҳолига давлат томонидан кафолатланган ижтимоий хизматлар ва ёрдамлар тўғрисида, шунингдек, аҳолининг маъмур хизматлари олишга бўлган ҳуқуқлари бўйича тушунтириш беради.

"Инсон" ижтимоий хизматлар марказларида ижтимоий ходимлар гуруҳлари ташкил этилади. Бу гуруҳлар ҳар бир ҳонадон аҳолини ўрганиб, оилалардаги ҳақиқий ҳолатни ҳамда уларнинг ижтимоий хизматлар ва ёрдамга бўлган эҳтиёжини аниқлайди. Ўрганиш натижасида уларнинг ижтимоий паспортларини шакллантиради.

– "Инсон" ижтимоий хизматлар марказларининг ташкил этилиши Ўзбекистонда инсон ва унинг манфаатлари ҳар нарсадан устунлиги, аҳолининг ижтимоий ҳимоясига эътиборнинг яна бир исботи, дейиш мумкин, – дейди халқ депутатлари Косонсой туман Кенгашидаги ЎзХДП депутати, иккинчи гуруҳ ногирони Жавлон Абдуллаев. – Яқинда бизнинг вилоятимизда ҳам биринчилардан бўлиб Косонсой туманида шундай марказ иш бошлади. Ҳозир бу ерда мутахассис вазифасида фаолият юритяпман. Марказимиз замонавий бинода жойлашган, бу ерда маҳаллаларга мажмуавий хизмат кўрсатувчи 24 нафар малакали мутахассис фаолият олиб бормоқда. Бу ерда ишлашда кўнглимда қандайдир хотиржамликни ҳис қиламан. Чунки, ногиронлиги бўлган инсонларнинг оғирини енгил қилиш, уларнинг муаммоларини ҳал этиш, уларга ёрдамлашиш инсонга ўзгача сокинлик бағишлайди. Ўзим ҳам жисмоний томондан имконияти чекланган инсон сифатида бундай одамларнинг ички кечинмаларини, хаёлларини, ташвишларини яхши биламан-да. Авваллари муаммолар юзасидан кўп ташкилотларга, хизмат марказларига мурожаат қилинарди, кўп сарсон бўлардик. Ҳозир уларнинг ҳаммаси бирлаштирилиб, Ижтимоий ҳимоя миллий агентлигига йўналтирилди. Муаммо бўлса, идорама-идора юрмасдан, уларни битта жойда ҳал қилиш имконияти яратилди. Бундан мен қатори эҳтиёжманд барча одамларимизнинг кўнгли тоғдек кўтарилди.

АЁЛЛАР МЕҲНАТИ ҚАТЪИЙ МУҲОФАЗАДА

2023 йил 30 апрель. Шу куни Ўзбекистон Республикасининг янги Меҳнат кодекси кучга кирди. Кодексда, хусусан, ҳомиладор аёлларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлашга қаратилган бир қатор кафолатлар назарда тутилди. Яъни, ҳомиладор аёллар юқорида ижтимоий ҳимояга муҳтож шахслар сифатида баҳолиниб, уларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатилади.

– Кодекснинг 119-моддасига кўра, ҳомиладорлиги билан боғлиқ сабабларга кўра, ишга қабул қилмаслик ишга қабул қилишни қонунга хилоф равишда рад этиш саналади. Бунга эса йўл қўйилмайди, – дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги ЎзХДП фракцияси аъзоси Мавжуда Ҳасанова. – Яъни, аёлнинг ҳомиладорлиги била туриб, уни ишга олишдан ғайриқонуний равишда бош тортган ёки ишдан бўшатган шахслар Жиноят кодексининг 148-моддасига асосан базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма беш бараварига-ча жарима ёки уч йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёхуд уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари билан жазоланади. Шунингдек, ҳомиладор аёл ишга қабул қилинганда, унга

дастлабки синов белгиланмайди.

Яна бир муҳим янгилик, Кодекснинг 403-моддасига кўра, иш берувчи ҳомиладор аёлларга бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасаларида антенатал (туғуруққача) парваришлар (перинатал скрининг ва ташхис, мажбурий тиббий кўриклар ва бошқа мажбурий тиббий муолажалар) учун ўртача иш ҳақи сақланган ҳолда қўшимча бўш кунлар бериши шарт. Мазкур имтиёз аввал мавжуд эмас эди.

ИЖТИМОЙ НАФАҚА ЭНДИ ФАҚАТ ЭҲТИЁЖМАНДЛАРГА БЕРИЛАДИ

Маълумотларга кўра, Ўзбекистонда ижтимоий нафақа олувчи оилалар сони 2,1 миллиондан кўп бўлиб, уларга давлат бюджетидан 11 триллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилмоқда.

2023 йил 10 ноябрда Вазирлар Маҳкамасининг «Ижтимоий ҳимоя ягона реестри» ахборот тизими орқали кам таъминланган оилаларни аниқлаш ва уларга ижтимоий нафақалар тайинлаш бўйича электрон шаклда ариза беришни жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори қабул қилинди.

Унга асосан утган йилнинг декабрь ойидан бошлаб болалар нафақаси ва моддий ёрдам тайинлангандан сўнг «Ягона реестр» АТ ёрдамида ҳар ойда оиланинг иқтисодий ҳолати автоматик равишда мониторинг қилинади ҳамда оиланинг иқтисодий ҳолати яхшиланган (иккинчи кўчмас мулк ёки нотурар жой, янги автотранспорт харид қилган ёки юқори иш ҳақи олишни бошлаган) бўлса, нафақа тўлови тўхтатилади.

Ушбу тартибни депутат Анвардон Темиров қуйибди

– Шу пайтга қадар ижтимоий нафақа олишни сўраб ариза берилган вақтда кам таъминланган деб белгиланган оилалар болалар нафақаси 12 ойга, моддий ёрдам эса 6 ойга тайинланган. Нафақа ёки моддий ёрдам тайинлангандан кейин даромад яхшиланиб, янги автомашина ёки қандайдир кўчмас мулк харид қилган ҳолатлар ҳам қузатилган. Лекин шундай шароит бўлса-да оила нафақа ёки моддий ёрдамни олишда давом эттаверган. Масалан, йил бошида, яъни январь ойида болалар нафақаси тайинланган оила орадан 2-3 ой ўтиб, автомашина сотиб олган, лекин унга йил охирига қадар 12 ой давомида нафақа тўланади. Яъни, нафақа тайинлангандан кейин ҳам оиланинг иқтисодий аҳоли мониторинг қилинмасдан келган ва шароити, иқтисодий аҳоли яхшиланган бўлса-да, муддат якунига қадар тўлов амалга оширилган. Аниқки, бу одамлар орасида норозиликни ва тизимга нисбатан ишончсизликни келтириб чиқаради. Ҳақиқий муҳтож оилалар эса қийналиб юрaverади.

Ана шундай ижтимоий адолатсизлик ҳолатларини бартараф этишда Вазирлар Маҳкамасининг ушбу қарори муҳим аҳамиятга эга бўлди, деб ўйлайман. Яъни, унга кўра оиланинг иқтисодий аҳоли автоматик равишда вазирлик ва идоралардан олинган электрон маълумотларга мувофиқ ҳар ойда мониторинг қилиб борилади, иқтисодий ҳолати яхшиланган оилаларга нафақаларни тўхтатиш амалиёти жорий этилмоқда.

БАНДЛИК МАСАЛАСИ

– Жамиятда ривожланиш, барқарорлик бўлиши учун барча ресурслар халқ фаровонлиги учун йўналтирилиши керак. Бу партияимизнинг сиёсий қарашларидан биридир, – дейди парламент қуйибди палатасидаги ЎзХДП фракцияси аъзоси Шоҳиста Турғунова. – Сўнгги 5-6 йил ичида Ўзбекистонда аҳолининг ижтимоий ҳимоясини кучайтиришга эътибор тўдан яхшиланди. Ижтимоий дастурларни молиялаштириш харажатлари ялпи ички маҳсулотга нисбатан икки бараварга ошди. Натижада нафақа олувчи оилалар қамрови бир неча баробарга кўпайди. Янги нафақа турлари жорий этилди.

Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ташкил этилди, "Мо-

номарказ"лар фаолияти йўлга қўйилди, "Темир дафтар", "Аёллар дафтари" ва "Ёшлар дафтари" ташкил этилди. Бу уйма-уй юрилиб, ижтимоий ҳимояга муҳтож инсонларга имкон қадар ёрдам кўрсатиш ишлари қўламини кенгайтирди. Ишлаётган пенсионерга юз фоиз пенсия тўлашга ўтилди. Ҳар бир ҳудуд кесимида камбағалликни қисқартириш, тадбиркорликни ривожлантириш, иш ўрни яратиш, аҳоли даромадини ошириш бўйича дастурлар қабул қилинмоқда. Утган 6 йил давомида аҳоли орасида пенсия ва нафақа олувчилар сони ошганини ҳам кузатиш мумкин. Бундай эзгу ишлар ҳақида узоқ гапирриш мумкин.

Янги Ўзбекистонда ижтимоий давлат тамойили мустаҳкамланди. Демак, олдимизда ҳали қилиниши керак бўлган ишлар кўп. Маълумотларга кўра, ҳозирги кунда юртимизда ишсизлар сони 1 миллион 300 минг нафарни ташкил қилади. Бу йил яна 2 миллион 400 минг аҳоли меҳнат бозорига кириб келади. Жорий йилда 5 миллион аҳолининг бандлигини таъминлаш мақсад қилинган.

Давлатимиз раҳбари халқимизга йўлаган Янги йил табригида ҳам жорий йилда янги иш ўринлари ташкил этиш, аҳоли даромадларини ошириш эътиборимиз марказида бўлишини алоҳида таъкидлади.

Шундан келиб чиқиб, фракцияимиз ҳам бандлик масаласида назорат-таҳлил ишларини кучайтиришни, мутасадди вазирликларнинг ахборотини эшитишни, ҳудудларда маҳаллий Кенгаш депутатлари билан бирга ишлаб чиқариш, бизнесни ривожлантириш, ёшлар ва иш бошлаш ниятида юрган фуқароларга яқиндан кўмаклашишни режа қилди.

2024 ЙИЛДА ҲАМ ИЗЧИЛ ДАВОМ ЭТАДИ

✓ Ҳар ҳафтанинг жума куни "Меҳр ва соҳават куни" сифатида белгилиниб, барча давлат органлари ва ташкилотлари эҳтиёжманд аҳоли, ногиронлиги бўлган шахслар ҳамда ёлғиз кексалар ҳолидан хабар олиш, уларга ғамхўрлик қилиш ҳамда хайрия тадбирлари ўтказилади.

✓ 1 мартдан бошлаб «Маҳалла еттилиги» томонидан болалар нафақаси ёки моддий ёрдам олаётган оиланинг номига расмийлаштирилмаган, бирок фойдаланувида бўлган автотранспорт воситалари, кўчмас мулклар ҳамда чорва моллари уларнинг аризаларида кўрсатган маълумотларга мувофиқлиги жойига чиққан ҳолда ўрганилади;

✓ Апрельдан бошлаб фуқаролар ортиқча овозгарчиликларсиз онлайн шаклда болалар нафақаси ва моддий ёрдамга ариза топширишлари мумкин. Ягона интерактив давлат хизматлари портали (ЯИДХП) орқали аризаларни юбориш имконияти яратилди. «Инсон» ижтимоий хизматлар марказларининг ижтимоий ходимларига фуқароларнинг бевосита розилиги билан «Ягона реестри» АТ орқали кам таъминланган оилаларни аниқлаш ва уларга ижтимоий нафақалар тайинлаш бўйича электрон шаклда ариза бериш ҳуқуқи берилди.

***

Албатта, ҳар бир ислоҳот, ўзгариш, дастурларда белгиланган ҳар битта йўналиш минглаб, миллионлаб одамларни ўзгаришга, юксалишга руҳлантиради.

Илгари муҳтож оилалар, муҳтож фуқароларнинг катта қисми турли сабаб ва баҳоналар билан нафақа ололмастик ҳолатлари кўп кузатилган. Очиги, бунга маблағлар ҳам камлик қилган бўлса, кейинги йилларда маблағ миқдори бир неча баробарга оширилди. Масалан, нафақа олувчи оилалар сони охириги 3 йилда тўрт баробарга ошиб, 1,9 миллионга етди. Бу рақамлар нафақага муҳтож оилалар сони органини эмас, балки ижтимоий ҳимоя манзилига етиб бораётганини англатади. Мамлакатимизда ижтимоий ҳимоя масаласига муносабат, эътибор ва масъулият тўдан ўзгарди. Эндиликда муаммоларни кўриб, билиб туриб яшириш эмас, балки ҳал қилиш учун ҳам ҳуқуқий, ҳам амалий жиҳатдан изчил чоралар кўрилмоқда.

ИНФЛЯЦИЯ ВА КЎПЛИК ЖАВФИ ҚАНДАЙ ЧОРА КЎРИШ КЕРАК?

– Охири йилларда дунё иқтисодиётида турли салбий вазиятлар кузатилди. Жумладан, 2022–2023 йилларда кузатилган юқори инфляция жараёнларининг Ўзбекистонга таъсири қандай бўлди?

– 2020 йилдан бошланган дунё иқтисодиётидаги салбий ҳолатлар, хусусан, пандемия даври, 2022 йилда бошланган сиёсий зиддиятлар халқаро логистикага, инвестициялар ҳаракатига, бирламчи хом ашё, ўғитлар ва товарлар нархларига таъсир этган ҳолда дунё иқтисодиётининг ривожланишини секинлаштирди. Ҳатто айрим ривожланган давлатларда иқтисодий ўсиш манфий баҳоланмоқда. Шунга қарамадан, Ўзбекистон иқтисодиёти маҳаллий олимларимиз ва экспертларимиз фикрига ҳамда дунёнинг етакчи молия институтлари тадқиқотларига кўра, мўтадил ривожланиб бормоқда.

Ички иқтисодиётнинг ривожланиш даражасини билдирувчи асосий кўрсаткич авваламбор мамлакатдаги ишлаб чиқариш даражасининг ҳолати ҳисобланади. Шундан келиб чиққан ҳолда, айтишимиз мумкинки, Ўзбекистон ялпи ички маҳсулоти охириги йилларда сезиларли тарзда ошиб бормоқда. 2022 йилда ЯИМ 896,6 триллион сўмни ташкил қилди. 2020 йилни инобатга олганда охириги олти йилда мамлакатимизда ишлаб чиқариш номинал қийматда 100–130 триллион сўмдан кўшилиб бормоқда. Бу, албатта, биз учун ижобий ҳолат ҳисобланади.

Бундан ташқари, иқтисодиёт ривожланишига тўқинлик қилувчи бир қанча омиллар ҳам мавжуд бўлиб, улардан асосийси ички иқтисодиётдаги нарх даражасидир. 2022 йилдан дунё иқтисодиётда кузатилган юқори инфляция даражаси 2023 йилда ҳам сақланиб қолди. Ўзбекистон иқтисодиётининг халқаро иқтисодиёт билан интеграцияси охириги йилларда анча кучайиб бораётти. Натижада ривожланган давлатларда кузатилган юқори инфляция бизнинг иқтисодиётимизда ўз таъсирини кўрсатмасдан қўймади. Айтмоқчимизки, 2022–2023 йиллардаги юқори инфляция бу ички иқтисодиётдаги ўзгаришлар натижасида эмас, балки ташқи иқтисодиётдаги ўзгаришлар натижасида "инфляция импорти" амалга ошди. Статистик маълумотларга кўра, ривожланган давлатларда инфляция 2022–2023 йилларда 10 фоиз атрофида бўлган бўлса, мамлакатимизда 2022 йилда инфляция 12,3 фоиз бўлган ва 2023 йил якуни бўйича 9,7 фоиз бўлиши кутилмоқда.

– Бугун республикамиз очик иқтисодиётга ўтмоқда, мамлакатимизнинг ташқи савдо операциялари 2023 йилда қандай бўлди?

– Бугунги кунда бирон бир иқтисодиёт ташқи иқтисодиёт билан алоқа қилмасдан туриб ривожланиши мумкин эмас. Иқтисодиёт шундай жараёнки, айрим хом ашёлар бизда бўлса, айримлари бизда йўқ. Шу билан бирга, айрим товарларни чет элда ишлаб чиқариш арзон бўлса, айрим товарларни ишлаб чиқариш бизда арзон бўлади. Шундай экан, давлатлар айрим товарларни четга сотса, айрим товарларни четдан сотиб олишга мажбур бўлади.

Маълумки, 2017 йилга қадар мамлакатимизда импорт товарларига турли тўсиқлар қўйилган эди. Хусусан, импортёрларнинг валюта биржасидан чет эл валютасини сотиб олиш қийин кечар эди. 2017 йилда валюта сиёсатини либераллаштириш орқали бу каби тўсиқлар олиб ташланди. Натижада импорт ҳажми ўзининг табиий даражасига чиқиб олди. Албатта, мамлакатимиз савдо баланси сальдоси манфий бўлиши салбий баҳолани-

БУГУНГИ КУНДА ДУНЁДА ВАЗИЯТ КҮН ЭМАС, БАЛКИ СОАТ САЙИН ҲАЖМЛАШАЙДУ. ЖАҲОННИНГ ТУРЛИ НУҚТАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-СИЁСІЙ ЧИГАЛЛИКЛАР, ҚҲРОЛЛИ НИЗОЛАР, ТАБИЙ ОФАТЛАР, ҚҲРҲОҚЧИЛИК КАБИ МУАММОЛАР ЮЗ БЕРАЯПТИ. ШУЛАРНИНГ ҲАММАСИНИНГ АСОРАТЛАРИ ЙИҒИЛИБ, ДУНЁ ИҚТИСОДИЁТИГА, ҚОЛАВЕРСА, ОДАМЛАР ҲАЁТИ ВА ТУРИШ-ТУРМУШИГА САЛБИЙ ТАЪСИР КЎРСАТМОҚДА. 2023 ЙИЛДА ДУНЁ МАМЛАКАТЛАРИ, РЕСПУБЛИКАМИЗ ИҚТИСОДИЁТИДАГИ ВАЗИЯТЛАР ҚАНДАЙ БЎЛГАНИ, 2024 ЙИЛ УЧУН ПРОГНОЗЛАР ҲАҚИДА ТОШКЕНТ ХАЛҚАРО УНИВЕРСИТЕТ КАФЕДРА МУДИРИ, ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ БЎЙИЧА ФАЛСАФА ДОҚТОРИ, ДОЦЕНТ АКРАМ АБСАЛАМОВНИНГ ФИҚРЛАРИ БИЛАН ҚИЗИҚДИК.

ши мумкин, аммо бу очик иқтисодиётни олиб боришнинг илк давридаги табиий ҳолатдир.

2023 йилда ҳукуватимиз олдида турган асосий масалалардан бири савдо баланси дефицитини камайтиришдан иборат бўлди. Статистик маълумотларга кўра, 2022 йилда Ўзбекистоннинг ташқи савдо ҳажми 57 миллиард АҚШ долларидан ошган бўлса, 2023 йил якунларига кўра, 65 миллиард АҚШ долларидан ошди. Олдинги йиллардан фарқи равишда 2023 йилда экспорт ҳажмининг ошиши импорт ҳажмининг ошишидан юқори бўлди ва бу биз учун ижобий ҳолатдир. Хусусан, 2023 йил январь-ноябрь ойларида мамлакатимиз экспорти ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 30 фоиздан кўпроққа ошган бўлса, импорт ҳажми эса 23 фоизга тўғри келмоқда. Агар бу тенденция кейинги йилларда ҳам кузатилса, савдо балансидаги манфий сальдонинг камайтиришига ва унинг ички иқтисодиётга босимининг пайсийишига олиб келади.

– Молия бозорисиз иқтисодий ўсишни тасаввур қилиш қийин. Ўзбекистон молия бозори бугунги кун қақирқларига қандай жавоб бермоқда?

– Тўғри таъкидладингиз, бугунги кунда иқтисодий ўсишга катта туртки бераётган институтлардан бири молия бозоридир. Молия бозорининг асосий элементларидан бири бу банклар ҳисобланади. Ўзбекистон банк тизими бугунги кунда катта трансформация жараёнларини бошдан кечирмоқда ва бу бугунги куннинг талабидир. Банк тизимининг трансформацияси натижасида рақамли банклар вужудга келмоқда ва рақамли банк хизматларининг кўлами ҳам кенгайиб бормоқда.

Тижорат банкларини трансформация қилишдан кўзланган асосий мақсад аҳолига қулай хизматлар кўрсатиш бўлса, иккинчидан, тижорат банкларининг иқтисодий ўсишга қўшаётган ҳиссасини оширишдан иборатдир. Тижорат банкларининг кредитларисиз иқтисодиётнинг ривожланишини тасаввур қилиб бўлмайди. Ўзбекистон мисолида тижорат банкларининг кредитлари йил сайин ошиб бормоқда.

Хусусан, 2023 йил январь-ноябрь ойларида тижорат банкларининг умумий ҳисобда 465,5 триллион сўмлик кредитлар ажратган бўлиб, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 22 фоизга кўпдир. Ушбу кредитлар ошишида

» **Бугунги кунда бирон бир иқтисодиёт ташқи иқтисодиёт билан алоқа қилмасдан туриб ривожланиши мумкин эмас. Иқтисодиёт шундай жараёнки, айрим хом ашёлар бизда бўлса, айримлари бизда йўқ. Шу билан бирга, айрим товарларни чет элда ишлаб чиқариш арзон бўлса, айрим товарларни ишлаб чиқариш бизда арзон бўлади.**

жисмоний шахсларнинг ҳиссаси юқоридир. Жумладан, ўша даврда тижорат банкларининг жисмоний шахсларга 146,7 триллион сўм кредит ажратилган бўлса, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 50 фоизга кўпдир. Бу жараённинг ҳам ижобий, ҳам салбий томонлари бор.

Ижобий томони шундаки, жисмоний шахслар кредитлари мамлакатда ишлаб чиқарилган товарлар ва кўрсатилаётган хизматларни харид қилиш учун сарфланади. Бир сўз билан айтганда, ички иқтисодиётда ялпи талабнинг ошишига олиб келади. Бу ҳолат тижорат банкларининг жисмоний шахсларга ажратаётган кредитлари фойдаланишнинг юридик шахсларга ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун ажратаётган кредитлари фойдаланишнинг юридик шахсларга кредит ажратишга қизиқишини оширади.

Бунинг энди салбий томонига тўхталадиган бўлсак, банклар иқтисодиётдаги ялпи талабни оширишга сабабчи бўлади аммо юридик шахсларнинг ишлаб чиқаришини

кредитлашни камайтириш орқали ёки етарлича оширмалик орқали иқтисодиётдаги ялпи тақлифни пасайтиради. Ялпи талаб ва ялпи тақлиф ўртасидаги бу каби фарқ ички иқтисодиётда инфляцияни ошириш орқали нарх барқарорлигига путур етказиши мумкин. Шу билан бирга, жисмоний шахсларга кредитларни кенгайтириш орқали, албатта, бу кредитларни фойдаланишга бўлганлиги сабабли банк тизимига жиддий рискларни ҳам вужудга келтиради.

– 2024 йилда иқтисодиётимизда қандай ўзгаришлар бўлишини кутаясиз? Қандай масалалар муҳим, деб ўйлайсиз?

– 2024 йилда ҳам мамлакатимизда ишлаб чиқаришнинг ошиши аниқ ҳолат. Ҳатто Жаҳон банкнинг маълумотларига кўра, 2024 йилда ривожланган давлатларнинг иқтисодиёти ўртача 2,7 фоизга ўсиши прогноз қилинган бўлса, Шарқий Европа ва Марказий Осиё давлатлари иқтисодиёти эса ўртача 4,7 фоизга ўсиши прогноз қилинган. Шунинг таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон иқтисодиёти 2024 йилда 5,6 фоизга ўсиши прогноз қилинмоқда. Яъни, мамлакатимизда олиб борилаётган иқтисодий ислохотлар ижобий баҳоланмоқда. Натижада биздаги иқтисодий ўсиш дунё иқтисодиётининг ўртача ўсишидан юқори бўлиши прогноз қилинапти.

Иқтисодий фаолликни ҳисоблаб борадиган кўрсаткичлар ва индекслар талайгина бўлиб, улар орқали ҳам иқтисодий прогнозларни амалга ошириш мумкин. Хусусан, Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази (CERR) томонидан ҳисобланиб борилаётган Ишбилармонлик фаоллиги индекси ҳам муҳим кўрсаткичлардан биридир. Ушбу индекс банк ҳисоб-варақлари бўйича операциялар, товар хом ашё биржасидаги фаоллик, ҳўжалик юритувчи субъектларнинг фаоллиги ҳамда брендларни рўйхатга олиш каби тўртта компонент орқали аниқланиб борилаётган ва бу индексда Ўзбекистоннинг ўрни тобора ошиб борапти.

Ташқи савдо операцияларига келадиган бўлсак, 2024 йилда ҳам савдо балансида манфий сальдони кутишимиз мумкин. Ўйлайманки, ҳукуват томонидан ташқи савдо операцияларида экспортнинг импортдан кўпроқ ошишини таъминлашга қаратилган бозор механизмларига мос келадиган чора-тадбирларни амалга ошириш лозим. Бунда импорт товарлари ва хизматлари таркибини чуқур таҳлил қилиш лозим. Шу билан бирга, хусусий секторга зарар келтирмаган ҳолда, давлат улуши мавжуд корхоналарнинг ёки давлат эҳтиёжлари учун харид қилинаётган импорт товарлари ҳажмини камайтириш мақсадга мувофиқдир.

Мамлакатимизда молия бозорининг ривожланиши ҳақида гап кетганда, молия бозоридан ташқарида айланаётган молиявий ресурслар тўғрисида фикр юритишни маъқул кўраман. Тахминий ҳисоб-китобларга қараганда, банклардан ташқарида аҳоли қўлида 20 миллиард АҚШ долларига яқин молиявий ресурслар жамланган. Бугунги кунда аҳоли жамғармаларининг катта қисми асосан кўчмас мулкда ёки чет эл валютаси кўринишида сақланмоқда. Ушбу икки инструмент ҳам ишлаб чиқаришнинг ошишига етарлича хизмат қилмайди.

Аҳоли жамғармаларининг катта қисми кўчмас мулкка йўналтирилиши ушбу бозорда "совун кўпи" ҳосил бўлишига олиб келса, жамғармаларнинг чет эл валютасида сақланиши эса иқтисодиётнинг долларлашувини кучайтиради. Бу ички иқтисодиётнинг ташқи иқтисодий тебранишларга таъсирчанлигини оширади ва миллий пул сиёсатини заифлаштиради.

Аҳоли жамғармаларини молия бозорига жалб қилишда асосий инструмент бугунги кунда банк депозитлари ҳисобланади. Аммо банк депозитлари катта жозобага эга эмас. Шундай экан, фикримча, аҳоли учун жозибали инструментларни кўпайтириш орқали аҳоли жамғармаларини молия бозорига жалб қилиш мақсадга мувофиқдир. Аҳоли жамғармаларини кўчмас мулк бозоридан молия бозорига ўтказиш чора-тадбирларини амалга оширишимиз лозим. Бунинг учун балки Сингапур тажрибасидан (битта оилага битта уй) фойдаланишимиз ҳам мумкин. Аммо бунинг ижобий ва салбий таъсирларини чуқур таҳлил қилиш лозим.

Хулоса шунки, дунё иқтисодиёти ва ички иқтисодиётимизда юқори инфляция даражасини чеклаш, юртдошларимизнинг ижтимоий-иқтисодий фаоллигини кўллаб-қувватлаш муҳим вазифалардан бўлиб қолади.

«Ўзбекистон овози» муҳбири
Тоштемир ХУДОЙҚУЛОВ суҳбатлашди.

НАМКОРИМИЗ

14 ТРИЛЛИОН 500 МИЛЛИАРД СЎМ... БУ СЎНГИ ОЛТИ ЙИЛДА ИЧИМЛИК СУВИ СОҲАСИГА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН АЖРАТИЛГАН МАБЛАҒ. ОЛДИНГИ ДАВРГА ҚИЁСЛАГАНДА 6 БАРАВАР КЎП ДЕГАНИ.

УШБУ РАҚАМ АҲОЛИНИ ТОЗА ИЧИМЛИК СУВИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ҚАНЧАЛИК МУҲИМЛИГИНИ БИЛДИРАДИ. ВАЗИЯТ УМУМАН ЯХШИЛАНДИ. БУГУНГИ КУНДА АҲОЛИНИНГ ИЧИМЛИК СУВИ БИЛАН ТАЪМИНЛАНГАНЛИК ДАРАЖАСИ 77 ФОИЗДАН ОШДИ.

"ЎЗСУВТАЪМИНОТ" АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ АХБОРОТ ХИЗМАТИ РАҲБАРИ АКМАЛ МУРОДОВ 2023 ЙИЛДА ҚАНДАЙ ИШЛАР АМАЛГА ОШИРИЛГАН, ЖАМИЯТНИНГ ЖОРИЙ ЙИЛДАГИ МУҲИМ ВАЗИФА ВА РЕЖАЛАРИ ХУСУСИДА МАЪЛУМОТ БЕРДИ.

"ЎЗСУВТАЪМИНОТ" АЖ:

2024 йилда 81 фойизга етказилади

6,6 МИЛЛИОН

2017-2023 йиллар мобайнида 5 870 та объектда қурилиш ишлари олиб борилиб, 31 837,5 км ичимлик ва оқова сув тармоқлари тортилди ва реконструкция қилинди. Натижада 11,8 миллион аҳолининг ичимлик сув таъминоти яхшиланиб, 6,6 миллион аҳоли илк бор тоза ичимлик суви билан таъминланди.

2023 йилнинг ўзида ичимлик суви билан таъминланиш даражаси 74,4 фойиздан 77,2 фойизга кўтарилди. 1 миллион 100 минг нафарга яқин аҳоли илк бор ичимлик суви билан таъминланган бўлса, 2 миллион 500 минг нафар аҳолининг ичимлик суви таъминоти яхшиланди.

30 ТА ТУМАНДА 24 ТА

Жорий йилда жами 1,3 триллион сўм бюджет маблағлари ҳисобига 1,3 минг км ичимлик ва оқова сув тармоқлари ҳамда 75 та иншоотда қурилиш-таъмирлаш ишлари амалга оширилади. Жумладан, ичимлик сув қамрови даражаси паст бўлган 30 та туманда 459 км тармоқ ҳамда 24 та ичимлик ва оқова сув иншооти қурилиши белгиланган.

Шу билан бирга, халқаро молия институтларининг 2,2 миллиард долларлик қарз маблағлари ҳисобига амалга ошириладиган 21 та лойиҳани жадаллаштириш чоралари кўрилади.

Дастлабки ўрганиш якунларига кўра, умумий қиймати 993 миллион долларлик 6 та лойиҳа бўйича 142 миллион доллар (15 фойизи) миқдоридagi маблағ иқтисод қилинган. Ушбу маблағ ҳисобига Тошкент вилоятида 8 км сув тармоғи, Жиззахда 54 км оқова сув тармоғи, Бухорода 37 км ичимлик ва 15 км оқова сув тармоқларини қуриш ҳамда Хоразмда 3 та сув тозалаш иншооти қувватини 2 баробарга ошириш мўлжалланмоқда.

Бундан ташқари, жорий йилда 247 миллион доллар маблағ ўзлаштирилиши эвазига 562 км тармоқ ва 9 та иншоот қурилиши кўзда тутиляпти. Қолаверса, ичимлик суви тармоқларини уй ҳўжалигига етказиш ва янги қамров ҳисобига истеъмолчилар базасини 221 минг нафарга ошириш кутиляпти.

» **Соҳага хусусий секторни жалб қилиш мақсадида тажриба тариқасида Когон, Ширин, Янгиер, Бекобод ва Янгийўл шаҳарларида ичимлик ва оқова сув тизимлари давлат-хусусий шериклик шартлари асосида бошқарувга берилади.**

Шунингдек, 336 минг дона сув ҳисоблагич ўрнатилди. Соҳада энергия сарфини камайтириш орқали таннархни қисқартириш ва моддий-техник базани яхшилаш учун 426 та насос энергия тежамкор насосларга алмаштирилиб, 66 МВт қуёш панеллари ўрнатилди ва 160 та махсус техника харид қилинади.

ОТБ ДАН 125 МИЛЛИОН ДОЛЛАР

Соҳани рақамлаштириш орқали сув сарфини тартибга солиш, мавжуд тармоқларнинг рақамли харитасини яратиш ҳамда SCADA тизимини жорий этиш мақсадида Осиё тараққиёт банкнинг 125 миллион доллар маблағи жалб қилинади.

Мазкур тадбирлар амалга оширилиши натижасида соҳада ичимлик сувининг йўқотиш даражасини 2 баробарга қисқартиришга эришилади (ҳозирда 30 фойиз). Эътиборли жиҳати, соҳага хусусий секторни жалб қилиш мақсадида тажриба тариқасида Когон, Ширин, Янгиер, Бекобод ва Янгийўл шаҳарларида ичимлик ва оқова сув тизимлари давлат-хусусий шериклик шартлари асосида бошқарувга берилади.

2024 йил охирида республика аҳолисининг марказлашган ичимлик суви билан таъминланганлик даражаси 81 фойизга етказилади.

ИСТЕЪМОЛ МАДАНИЯТИ МУҲИМ

Сувнинг ортиқча сарфини камайтириш, аҳолида истеъмол маданиятини юксалтиришга ҳам алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Жамиятимиз ва унинг ҳудудий сув таъминоти корхоналари томонидан истеъмолчилар орасида тўлов интизомини яхшилашга қаратилган кенг кўламли тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилаётган. Хусусан, тўловларни амалга оширишда истеъмолчилар учун қўлай ва замонавий тўлов воситаларидан фойдаланиш имконияти яратилган.

Шунга қарамасдан, республикада истеъмолчиларнинг дебитор қарздорлиги бугунги кунда умумий 938,7 миллиард сўмни ташкил этяпти. Бундан 757,3 миллиард сўми жисмоний истеъмолчилар, 181,4 миллиард сўми юридик истеъмолчилар ҳиссасига тўғри келмоқда. Бугунги кунга қадар дебитор қарздорликни қисқартириш бўйича судларга жами 33,4 мингта даъво аризаси киритилган. Шу билан бирга, суд қарори қабул қилинган 16,2 минг ижро варақаси Мажбурий ижро бюроларига тақдим этилиб, 4,7 мингтаси бўйича 16,2 миллиард сўмлик маблағ ундирилган.

Ичимлик суви таъминоти ва сув чиқариш хизмати учун ҳар ойнинг 10-санасига қадар 100 фойиз олдиндан ҳақ тўлаш лозим. Шунингдек, ҳар бир юрдошимиз билиши зарур.

12 МИНГДАН ОРТИҚ ҚОИДАБУЗАРЛИК АНИҚЛАНГАН

Ичимлик ва оқова сув тармоқларига ўзбошимчалик билан улашиш, улардан тўраларча фойдаланиш ҳолатлари ҳам кўп учрамоқда.

"Ўзсувтаъминот" АЖ ва ҳудудий корхоналари томонидан ўтган давр мобайнида 76 мингта яқин рейд тадбири ўтказилган. Ушбу рейдлар давомида 12,7 минг қоидабузарлик ҳолати аниқланган бўлиб, жами 80,6 миллиард сўмлик зарар етказилган. 8,7 минг ҳолатда истеъмолчилар томонидан сув ўлчагичдан фойдаланиш қоидаларига риоя қилинмаган бўлиб, 34,9 миллиард сўм зарар етказилгани аниқланган. Ушбу аниқланган қоидабузарликларга нисбатан қонуний чоралар кўрилган ва 5,2 минг истеъмолчи тегишли тартибда тармоқдан узилган.

Ичимлик суви тармоқларига ноқонуний, манфаат топиш мақсадида улашиш жиноий жавобгарликка сабаб бўлади. Ичимлик сувидан ноўрин фойдаланиш, ноқонуний улашиш, уни исроф қилиш инсонийликка ҳам зиддир.

Ичимлик суви таъминоти ва оқова сувларни чиқариб юбориш бўйича етказилган зарарнинг ўрни "Ичимлик суви таъминоти ва оқова сувларни чиқариб юбориш тўғрисида"ги Қонуннинг 52-моддасига асосан қопланади. Яъни, мазкур модданинг иккинчи қисмига кўра, ичимлик суви таъминоти ва оқова сувларни чиқариб юбориш тизимларидан фойдаланиш қоидаларига жисмоний ва юридик шахслар томонидан риоя этмаганлик, шу жумладан, ушбу тармоқларга, иншоотларга шикаст етказганлик, таъмирлаш-тиклаш ишларини амалга оширишга монелик қилганлик, сув объектларини ифлослантирганлик натижасида етказилган зарарнинг ўрни айбдор шахслар томонидан қонунчиликда белгиланган тартибда тўлиқ ҳажмда қопланиши лозим.

Сувни исроф қилмасликка ҳар биримиз масъул ва мажбур эканимизни унутмайлик.

Тоштемир ХУДОЙҚУЛОВ,
"Ўзбекистон овози" муҳбири.

БИЛАСИЗМИ?

ТАЛАБАЛАР УЧУН ҲАҚ Тўланадиган амалиёт ўташ тартиби белгиланди

Ҳукумат қарори (11-сон, 08.01.2024 й.) билан олий таълим ташкилотлари талабаларининг иқтисодий тармоқлари корхоналарида ҳақ тўланадиган ишлаб чиқариш амалиётини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди.

Низомга кўра, ҳақ тўланадиган ишлаб чиқариш амалиётини ташкил этиш мақсадида Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги томонидан талабалар ўртасида ҳар йили камида бир маротаба танлов ўтказилади.

Бунда амалиёт ўташ учун 500 та (Тошкент шаҳри учун – 45 та, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар учун – 35 тадан) ўрин ажратилади.

Танловда иштирок этиш учун талаба аризани шахсан ўзи, почта орқали ёки электрон шаклда ўзи ўқиётган олий таълим ташкилотига топширади.

Танловда қатнашиш учун талаба:

- битирувчи босқичда таҳсил олаётган бўлиши;
- таълим йўналиши (мутахассислиги) тармоқ корхонасидаги фаолият йўналишига мос бўлиши;
- Ўзбекистон резиденти бўлиши лозим.

Олий таълим ташкилоти ариза берган талабалар тўғрисидаги маълумотларни йўлланма хати билан махсус комиссияга 5 иш кунда тақдим этади.

Махсус комиссия ушбу ҳужжатларни келиб тушган кундан бошлаб 5 иш кун давомида кўриб чиқиб, талабани танловда иштирок этиши ёки уни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Махсус комиссия томонидан талаба амалиётини ташкил этиш иш режаси ҳимояси (тақдимот кўринишида) ўтказилиб, 20 кун ичида якуний қарор қабул қилинади.

Якуний қарор қабул қилингандан 10 иш кун давомида танлов натижалари бўйича маълумот вазирлигининг расмий веб-сайтига жойлаштирилади.

Амалиёт 1 ойдан 3 очгача бўлган давр мобайнида ўқув режасида белгиланган муддатларда амалга оширилади.

Талабанинг амалиёт ўташи учун синов муддати белгиланмайди.

Ҳали талабаларнинг амалиёти бўйича харажатлар махсус комиссия томонидан якуний қарор қабул қилингандан сўнг 15 кун давомида қопланади.

Бунда талабага БҲМнинг 2 баравари миқдорда иш ҳақи ва унга ҳисобланган ижтимоий солиқ тегишли ҳисобрақамига ўтказилади.

Низом ҳарбий ва ҳарбийлаштирилган олий таълим ташкилотларига нисбатан татбиқ этилмайди.

Ҳарбий хизматчиларга уй сотиб олиш учун имтиёзли ипотека кредитлари берилади

Қурулди Кучларнинг ҳарбий хизматчиларига турар жой сотиб олиш (қуриш) учун узоқ муддатли имтиёзли ипотека кредитлари берилади.

Бунда имтиёз уй-жой нархининг 25 фойзини давлат томонидан қоплаб бериш шаклида берилади.

Шунингдек, уй қуриб битказулгунга қадар ҳарбийларга хизмат турар жойи квартира учун ҳар ойлик пул компенсация берилади.

Кредит олган ҳарбий хизматчи ҳалок бўлган ёки хизмат вазифаларини бажаришда оғир тана шикастланиши оқибатида меҳнат қобилиятини йўқотганда кредит ва унинг фойзалари ташкилот раҳбарининг қарори асосида бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан қоплаб берилади.

Айрим ходимлар учун тўланган ижтимоий солиқ иш берувчига қайтариб берилади

Қонунчиликка кўра, 2025 йил 1 январга қадар иш берувчиларга улар томонидан 25 ёшдан ошмаган ходимлар учун тўланган ижтимоий солиқ суммаси Давлат бюджетидан тўлиқ қоплаб берилиши белгиланган.

Бунда, ижтимоий солиқ суммаси ёш ходимлар 6 ой давомида узлуксиз меҳнат фаолиятини амалга ошириши шarti билан еттинчи ойдан бошлаб қоплаб берилади.

Ушбу қоида бюджет ташкилотлари, давлат корхоналари, устав жамғармаси (капитали)да давлат улуши 50 фойиз ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар, шунингдек, ижтимоий солиқни 1 фойиз ставкада тўловчиларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Vatan himoyasi – muqaddas burch

-8
+7 Qoraqalpog'iston Respublikasi Xorazm0
+7 Buxoro Navoiy-1
+8 Toshkent Samarqand Jizzax Sirdar+4
+9 Kashkadary Surxondary-3
+10 Andijon Namangan Farfona-1
+7 Toshkent shahri

МАРД ВА ЖАСУР ЎҒЛОНЛАРИМИЗ ШАРАФЛАНДИ

Пойтахтимиздаги мухташам "Халқлар дўстлиги" санъат саройида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганлигининг 32 йиллиги ҳамда Ватан ҳимоячилари кун муносабати билан байрам шодиёнаси бўлиб ўтди.

Ўзгача руҳ ва юсак тарадду билан бошланган тантана аввалида мудофаа вазири, генерал-лейтенант Баҳодир Қурбонов давлатимиз раҳбарининг Ватан ҳимоячиларига йўллаган байрам табригини ўқиб эшиттирди.

Шундан сўнг тадбирнинг бадий қисми бошланди. Санъаткорлар ижросида ўлмас туйғулар тараннум этилди. Қўшиқлар рақсларга уланди.

Ҳа, куйда улуғ ҳикмат, кўшиқда ҳаёт отлиғ қудрат ва чек-чегарасиз меҳр-муҳаббат яширин, дейдилар. Шунинг учун ҳам асл наволарнинг тафту хароратидан қалба эзгулик ва муҳаббат куртаклари ранг олиб гуллайди, баравж ўсади. Буюк бобокалонимиз Амир Темур муסיқага кўшининг жанговар руҳиятини кўтарувчи катта куч, деб

баҳо бериб, аскарларни нафақат жанговар байроқ, балки муסיқа чолғулари билан таъминлаганлиги замирида ҳам шундай ҳикмат яшириндир.

Муҳими, санъат саройида жаранглаган оҳанглар кўнгиллардан жой олди. Халқ ва армияни янада яқинлаштирди.

Бир сўз билан айтганда, Ватанга бўлган муҳаббат ва садоқат туйғусини янада алангалатувчи, юртининг шон-шарафини мадҳ этувчи бу тароналар Ватан ҳимоячилари учун ўзига хос байрам совғаси бўлди.

– Ёшлигимда ҳарбий бўлишни орзу қилардим, ниятимга етдим, – деди Чирчиқ олий танк кўмондонлик муҳандислик билим юрти ўқитувчиси, капитан Зайниддин Адашев. – Билим юртимизда "Ёш олимлар" кенгаши ташкил этилган. Мен унда раҳбарман. Бугунги кунда кенгашимиз аъзолари сони тўрт юз нафардан ошган. Мақсадимиз – ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаб, уларнинг ҳарбий соҳага қизиқишини рағбатлантиришдир. Ихтирочилик, рационализаторлик, инновацион ишланмаларни ишлаб чиқиш, Қуролли Кучларимизнинг мудофаа қудратини ошириш ниятида иш олиб бораёямиз. Креатив

фикрлайдиган ёшлар сони кундан-кунга ошиб бормоқда.

Бугунги кунда миллий армиямиз замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминланган. Ҳарбий хизматчиларимиз маънавий етук, уларнинг интеллектуал салоҳияти юқори.

Кези келганда қайд этиш керакки, давлатимиз томонидан ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилишга катта эътибор берилмоқда. Ҳарбийларимиз учун барча қулайликларга эга турар жой бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилмоқда.

Шу ўринда айтиш керакки, ҳарбий либос кийиш, аскар бўлиш кўпчилик ёшларнинг орзусига айланган. Таъбир жоиз бўлса, Ватан ҳимоячиси бўлиш муқаддас бурч саналади. Халқимиз мард ва жасур аскарларимиз, довурак офицерларимиз билан ҳақиқат равишида фахрланади. Негаки, улар сарҳадларимиз дахлсизлигини кўз қорачиғидай асрайдиган тинчлигимиз қалқонларидир.

Миллий армиямиз – мустақиллигимизнинг, тинч-осуда ҳаётимизнинг кафолати ҳисобланади.

Равшан ШОДИЕВ.

7 ХАБАР

ЎЗБЕКИСТОН МИНТАҚАДА ЭНГ ЯХШИ...

Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар маркази "GALLUP" тадқиқот ва консалтинг ташкилоти томонидан Евроосиё минтақасида жамоатчилик фикрини ўрганиш асосида тайёрланган йиллик Жаҳон сўровнома бўйича ҳисоботини таҳлил қилди.

Унга кўра, сўровномада қатнашган ўзбекистонликлар келгуси 5 йилдаги фаровонлигини 8,7 балл деб баҳолаб, минтақада энг юқори кўрсаткични қайд этган. Бу бўйича минтақавий кўрсаткич 7,4 баллни ташкил этган.

Сўровномада қатнашган ўзбекистонликларнинг 80 фоизи, минтақа бўйича 60 фоизи молиявий ҳолатидан қониқади.

Ўзбекистонликларнинг 92 фоизи мамлакат ҳукуматида ишонишларини билдиришган.

КРИМИНОЛОГИЯ ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Президентнинг тегишли Фармони билан Ўзбекистон Республикаси Криминология тадқиқот институти ташкил этилди. Институт криминологик фаолиятни илмий ва экспертлик жиҳатдан таъминлашга ихтисослашган, Ички ишлар вазирлиги ташкилий тузилмасига кирувчи, юридик шахс мақомига эга, республика илмий-тадқиқот муассасаси ҳисобланади.

Институт республикадаги криминоген вазиятга оид чуқур тадқиқотларни амалга оширади, жиноятчилик тенденцияларини тизимли равишда таҳлил ва прогноз қилади, жамоатчилик ўртасида шов-шувга сабаб бўлган жиноятларнинг омилларини аниқлаб, уларни бартараф этиш чораларини ишлаб чиқишда суриштирув ва дастлабки тергов органларига услубий кўмаклашади.

Шунингдек, криминология соҳаси бўйича мустақил изланувчилик шаклида олий малакали илмий кадрларни тайёрлайди.

ҚАТАР БИЛАН БИТИМ ТУЗИЛДИ

«Халқаро шартномани тасдиқлаш тўғрисида»ги Президент қарори қабул қилинди. Қарорга кўра, Ўзбекистон ва Қатар Давлати Ҳукуматлари ўртасида ишчиларни ишга қабул қилиш бўйича ҳамкорлик тўғрисидаги Битим тасдиқланди.

Ушбу битим 2023 йил 6 июнда Самарқанд шаҳрида имзоланган. Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги ушбу халқаро шартномани амалга ошириш учун масъул бўлган ваколатли орган этиб белгиланди.

Вазирлар Маҳкамаси ҳамда тегишли вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари маъмур халқаро шартнома кучга кирганидан кейин унинг қоидалари бажарилиши устидан назоратни таъминлайди.

65 БАЛЛИЛАР МАКСИМАЛ БАЛЛГА ЭГА БЎЛАДИ

Энди миллий сертификат имтиҳонида 65 баллдан юқори балл олганларга ўқишга киришда максимал балл берилади

Вазирлар Маҳкамаси қарори билан бир қатор қарорларга ўзгартириш киритилди. Унга кўра, эндиликда Миллий сертификат имтиҳонида 65 баллдан юқори балл олган абитуриент «А» даражага эга бўлади ва ОТМга киришда ўша фандан максимал баллга эга бўлади.

30 КУН ВИЗАСИЗ

Ўзбекистон ва БАА ҳукуматлари ўртасида кириш виза талабларидан ўзаро озод этиш тўғрисидаги ҳамкорлик протоколи имзоланди. Хужжатга кўра, Ўзбекистон фуқаролари 30 кундан ошмаган муддатда БАА ҳудудига бўлиши даврида виза талабларидан озод этилади.

Хужжат расман 2024 йил 16 февралдан кучга киради.

ИМТИЁЗЛИ КРЕДИТЛАР БЕРИЛАДИ

Президент қарори билан электротехника саноатида амалга оширилаётган инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш учун 2024–2026 йилларда тижорат банкларига, уларнинг буюртмасига асосан 3 йиллик имтиёзли давр билан 10 йил муддатга, йиллик 5 фоиз ставкада 100 млн АҚШ доллари миқдорига кредит линияси очилади.

Бунда банклар томонидан тадбиркорларга 3 йиллик имтиёзли давр билан 10 йил муддатга йиллик 7 фоиз ставкада (шундан 2 фоиз банк маржаси) кредитлар ажратилади.

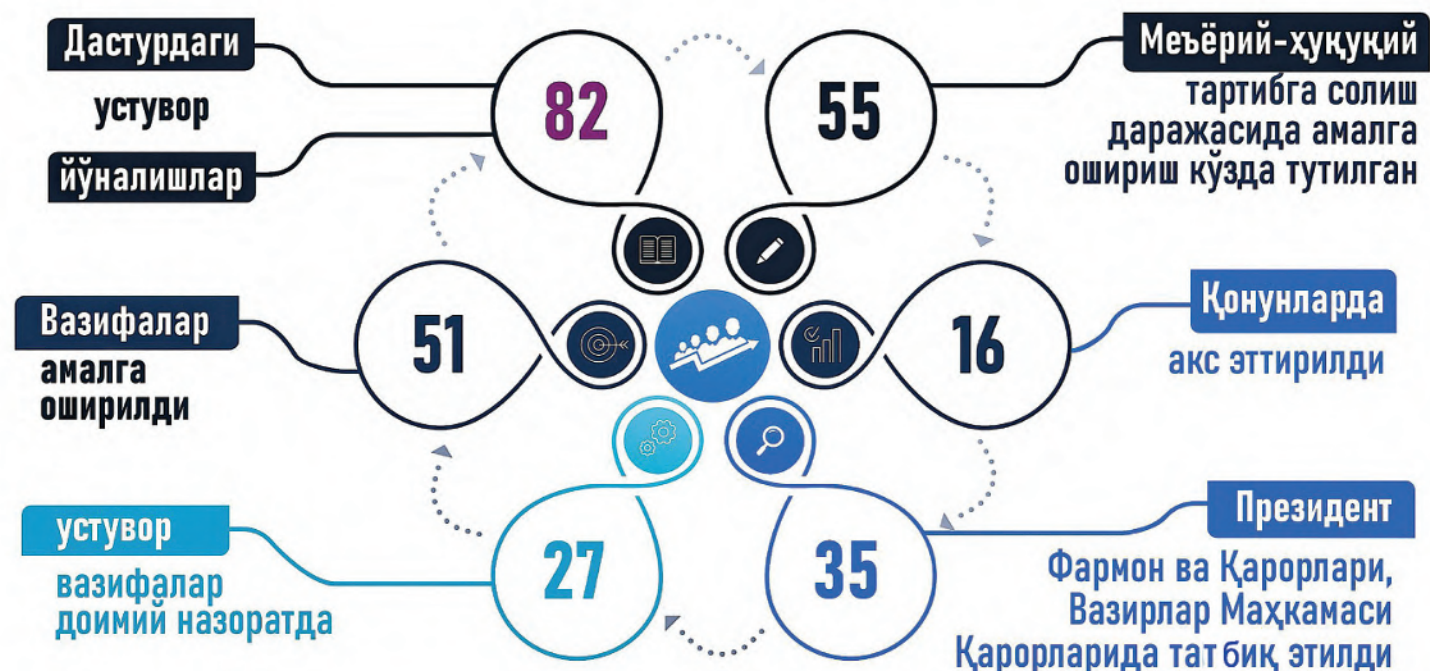
МИРАКИ, НУРОБОД ВА КУМУШКОНДА ДАМ ОЛИШ МАСКАНЛАРИ ҚУРИЛАДИ

Шахрисабз ва Паркент туманларида тоғ туризми учун дам олиш масканлари қурилиши режалаштирилмоқда. Ушбу туманларнинг тоғли ландшафти билан қизиқувчи сайёҳлар учун шарт-шароитларни кенгайтириш мақсадида Шахрисабздаги Мираки, Паркентнинг Нуробод ва Кумушкон ҳудудларида замонавий дам олиш масканларини барпо этиш кўзда тутилган.

Лазиза ШЕРОВА тайёрлади.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ САЙЛОВЛДИ ДАСТУРИДА БЕЛГИЛАНГАН ВАЗИФАЛАР ИЖРОСИ

МУАССИС:

O'zbekiston ovozi

Bosh muharrir: To'liqin TO'RAXONOV

MANZILIMIZ: 100135, Toshkent, Bunyodkor shoh ko'chasi, 50 «А»-uy.

Телефонлар: (71) 239-12-14

Реклама бўлими: (91) 190-19-49. E-mail: uzbovozi@mail.ru

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi boshxonasida chop etildi. Korxonа manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy. Gazeta ofset usulida, А-2 formatida bosildi. Hajmi — 4 bosma taboq.

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0006-raqam bilan 2007-yil 11-yanvarda ro'yxatga olingan.

Navbatchi: Ravshan SHODIYEV

Sahifalovchi: Bekzod ABDUNAZAROV

Г — 137. 3505 nusxada bosildi.

Nashr ko'rsatkichi — 220.

t — Tijorat materiallari

O'za yakuni — 21:48

Topshirilgan vaqti — 01:15

1 2 3 4 5 6

Sotuvda kelishilgan narxda

Gazeta haftaning chorshanba kuni chiqadi. «O'zbekiston ovozi» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi.

O'ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASI MARKAZIY KENGASHI

TAHRIR HAY'ATI:

Ulug'bek INOYATOV

Ulug'bek VAFOYEV

Maqsuda VORISOVA

Qalandar ABDURAHMONOV

Guliston ANNAQILICHEVA

Muslihidin MUHIDDINOV

Hayotxon ORTIQBOYEVA

Shuhrat ISLOMOV

Toshtemir XUDOYQULOV